

که خهون ده بـته وـنه، که خهون ده بـته شيعر: ... ئه ديب نادر

ههـ وـسته يهـك لهـسهر وـستگهـيهـكى تـرى ئهـزمـوونـه شيعـريـيهـكهـى (سهـ باح
هـنـجـدهـر)

ئهـ ديب نادر
(بهـريتـانـيا)

*شيعرو خهون

ئهـزمـوونـى ههـموو شاعـيرـكـ بـچهـند و چوون خهون گهـمارـى دهـدات، وـ وـاي
ئهـوهـيش ههـموو شيعـرـكـ تا ئهـ وـادهـيه له خهوندا وـ نهـچووه تاكو
خوـنهر وا ههـست بـكات خهوتووـيهـكه و لهـبرـى خوـندنهـوه خهون دهـبينـ،
خهونى به پيت و فهـ دهـبينـ، كه هـنگـدانـهـوى ژيانـكـى پـ چالاكى و
كامـهـ، ژيانـكـ كه تـزيـه له ههـموو هـگـزهـكانـى ههـكـردن، ژيانـكـ
(بـدهـنگـى دهـهـنـتهـ دهـنگـ) و هـنـدهـ اسـتهـقـينه و بهـرهـسته
(حهـكـايهـتى مردن) له تـانـوپـيدا كهـمـكـ له حهـكـايهـتى "ژيان درـژـتره".
جا لهـبهـر ئهـوه شيعـر بهـسـروشت وهـكو خهون له دوو ناواخن پـكهـاتوو،
يهـكـيان دياره، ئهـوى ديشيان ناديار، ناواخنه دياره كه ساختومان و
پهـيـكهـرهـى شيعـرهـكهـيه كه وشه ههـيـ دهـچـنـت، يانى واقعـه
دهـرهـكـيهـكهـيهـتى، بهـام ناواخنه نادياره كه بهـرجهـسته نيه، بهـكو
وـنه و ئيـماـژ و سيمبوـا دهـيـسـكـنن، له وـگـاي ئهـمانهـوهـيه پهـي پـ
دهـبرـت كه وشهـكان له واقعـى دهـرهـكـيهـوه دهـيقـزنهـوه و دنيايهـكى
نا بهـرجهـسته، وهـلـ دركـنـراوى پـ ئافهـريده دهـكـن.

كهـواته شيعـر، ههـروهـكو كـيـريـج دهـت پـويـسته با بهـتـكى يهـكـگرتووى
ههـبـت و پـكـ هـاتـبـت له ديار و ناديار، كه به شـوهـيهـكى سـزدارانه
درـكـ پـبـكرـت و به شـوهـيهـكى سـنـتيمـنـتاـنـهـيش پـشـبـكهـوت و يهـكـكـ
له كارفرماكانى ئهـوه بـت كه واقعـى دهـرهـكـيمان له بهـرچاودا
دهـوـمهـندتر بـكات. بـگومان، مادامهـكى شيعـرى جـيددى به دوو ههـند
مهـحـكـومه، با بزانيـن داخـ مانايـ خـى له كوـ ههـدهـگوـزنـتهـوه و چـن
تهـماشـاي گـتـى دهـكات و هاوكات چـن دهـبـته بهـشـكى دانـهـبـاو لـى؟
لهـو جوانـيـانهـى كه داـيان دهـهـنـت و به پـيـ وليمـ وـاي به
بهـهاگهـلـكى گرـينـگ بارگـاويـه و لهـو سهـرسوـوـمانه دانـسقـانهـى كه
دهـيانـبهـخشـت و لهـو وـنـانهـى كه دهـستـكارى سـروشت دهـكـن و به شانـازى

و فیزه وه تـیدیه پـه نـن و لهو گوزارشتانه یشه وه که پـرده له ووی خـم و پـه ژاره و کـفـانه مـرـیه کان هـه دـه مـا ن و نه مـریـان پـدیه به خـش، یان لهو ورده خـشی و ئـخـرنـه ی که قو واییه کانی بنیاده میان لـ پـاو پـ ده بـت؟ چی لهو شتانه دـت که شـعـر ده بـته جیهانیان، بـگومان بابه ته کان و ئه زموونه کان هـر به ته نیا نابنه تـپـگرافیا یه ک له کاغـز، تـپـگرافیا یه ک له زمان و خـیا ل و هـست و سـزه کان، به بـکو ده بنه هـز، ده بنه شتی به ره هـست و بـن ده کـر ن، ده ستیان لـ ده درـت و هـستیان پـدیه کـر ت، ده بـنـر ن و چـژ و له زه تیان لـ ده کـر ت. جا ئا لـ ره وه یه که شـعـر مانا به جیهان ده به خـش ت، ئه ویش به ده رختنی ئه و پـوه نـدیـانـه ی که هـن و پـشـتر درکمان پـنه کردوون. به بـگـه نه ویستیه که به بـ پـه یوه نـدی نـوان شته کان ئه و جیهانه ونده بـت، جیهانـکی ونیش خودانی مانا نییه. شـعـر پـویسته وه کو بنیاتنای ئه و دنیا یه و ابـت که مـر فـ - خو نـهـر له ناکاو ده که و تـه ناوی و هـموو شـتـک بـی مـکه، پـشـتر نه دیتراوه، حـه پـه سـنـهـر و داکا سـنـهـره، وه لـ داخ هـموو شـاعـیر ک ده کار ت ئه و دنیا یه بنیاد بـت؟ یان له باشتـرین حـا ت و باردا هـنگـه شـعـر بکه و تـه میانی دوو دنیا وه، که نه ئه مه یه و نه ئه وه یشه، به بـام "ئه و"ی خو نـهـر دوو چاری پـشـوی و شـپـرزه یی ده بـت و نایه و ت له شو نـکـدا ئه و و قه تیس بمـنـ، و اتا گیر ده ی دـخـکی سایکـل جی ئه و تـ ده بـت که ئا تاجی به وه بـت به سه ریدا باز بدات و خـی لـ قوتار بکات.

شـعـر له بهر ئه وه ی مـر فـ، به پـی نیما یـشـیج، له سه رزه ویدا مه حکومه به هـموو شـتـک و پـویسته به ئه زموون بکات، که واته ئه زموونه، یان دوو باره کردنه وه ی ئه زموونه کانه، به بـئـه وه ی ئه زموونگه رای ی بـت و هـمیشـه یـش به پرسه کـمه لایه تی و ژیا نییه کانه وه پـوه نـدیـاره، له ژیان خـیه وه سه رچاوه ده گر ت و به هـی ئه ویش هـوه مانا و و نـه جـرا و جـره کانی خـی ده ئا فـر نـ و ده سه لـات په یدا ده کات، "دـخـکه فـرمـک داده ئـتـ" پـتر له وه ی که فـنـمـنـمـنـلـ ژیا ی ئا وه ز بـت، فـنـمـنـمـنـلـ ژیا ی هـه ئه گـر بـشـ ئه م ده سته واژه یی گاستـن باشلار وه ربگرین، هـه گـری دره وشانه وه یه کی ناوه کییه، ئه و دره وشانه وه یه کی دیدـکی "فیژن" ناوه کیانه لـی به ئا گایه و ده ری ده بـت. دیاره ئه زموون هـه و بـکی سه رومـه بـ سه پاندنی خود به سه ر بابه تدا، ده نگی دیار و به رجه سته ی ئیندی قیدوا هـ، پـوه نـدیـه به ده روونه وه، به کـمه لـگا وه، به مـژو وه وه، که واته به م پـیه شـتـکی خودیه، به بـام یه کـکه له هـه نـده کانی پـوه نـدی، یان په یوه نـدی کردنه به ده ره وه ی خـیه وه، یانی لهو ئه زموونه خودیه لـ ده پـسـکـت و ده چـته چوار چـوه ی

[illegible]

نیماییش له شوونځکدا دهوت: نووونوهی ئمه، په یوه سته به نووونوهی پوهندییه کلمان له گهلا ئه و شتانهی که پنته تاریکه کان له بهرچاوماندا شن ده که نه وه. به مئاوایه شاعیری داهنمر په یوه ندی نو له نوان شته کان و مرځ له لایه ک و له نوان شته کان و مرځ و جیهان له لایه کی تره وه بهر قهرار ده کات، چونکه هه میسه مه به ستی خای له نووونوه دا به دیبکات و به پای پالا قالیریش شاعر بهر له هه موو شتک بانگ شتکه به بوونگ یین، به گشتی شاعر به ته نگه وه هاتن و پهره پدانه به ژیان، جره ک بهرک یه کی ئه و سه رسوو مانانه یه که خودئاگامان ده وروژن و له وه دووری ده خاته وه که به خه وایووی بمونته وه. به گوهری ت فکرینی گاستن باشلاریش، ئه و جیهانه ی که تیدا ده ژین هه مان ئه و جیهانه نیه که بیري ل ده کهینه وه، له بهر ئه وه ئا تاجمان به هه لاتنه لی، زربه ی جاره کان جگا به هه لاتنه کانی شاعیر و گه کانی نووسینه، له استیشدا له و دنیا یه هه دت که "برتن د برخت" له و باوه دا بوو که فره دنده و وه حشه تناک و خه م که، ئه و شو نه نیه که ئه و تیده هزررت، به به زه ییه، له به تیدا هه ست به ناکامی و گومگه شته یی "Alienation" ده کات، ده نووست، نووسین ئهرکی ئه وه ده بینت که کمه ک و هاریکاری بکات هه تا بهرگی ئه و وه حشه تناکی و دنده یی و توندوتیژی به بگرت، ئیتر دنیا یه ک به وشه ده ئافرنت که تیدا هه ست به کامی و هه بوون و بایه خی خای ده کات و ههستی غه واره یی و ئه یلیه نه یشن تیدا ده وه ته وه، دنیا یه ک به ره نجامی ته هزرینی خیه تی و په ی به وه ده بات که ی ته پیاکی خای دن زیووه ته وه و ئیدی هه رگیز پویست به وه ناکات لی هه ییت.

بـگومان شيعر هه‌ميشه له هه‌ته‌تي خـيدايه، هه‌ميشه له گو و تينه به‌رايه‌كاني خـيدايه، هه‌ميشه خاوه‌ني وزه و تين و گوژمه سه‌ره‌تاييه‌كاني خـيه‌تي، له لايه‌ني هه‌چـونه‌كانيشيه‌وه، ده‌ستاوـژـكه بـ مه‌عريفه په‌يدا‌کردن و كه‌شف‌کردن هه‌روه‌كو جـ گاروودي جه‌ختي لـده‌كاتـه‌وه، له‌وانه‌يه‌شايه‌تـحـايـه‌خـونـكـ بـت، يان خـي خـه‌ونـكي خـش و ناوازه بـت و چـه‌ند سـاته‌وه‌ختـكـ وه‌رگـره‌كه‌ي له كـژان و خم و په‌ژاره ومه‌ينه‌تييه‌كاني جـتينـتي ژيان دوور بخاته‌وه و له‌و دـزه‌خـه‌يش دووري بخاته‌وه كه له ده‌ورانده‌وريدا به‌رجه‌سته كراوه،

ٲٲگاش نه دات خو ٲنه ر شته جيدديه کانی خٲی له یاد بکات، ٲٲو یستیشه
 هه می شه ئه رکی ئه وه بٲٲت دٲٲی به ئاگا به ٲٲٲٲته وه، شته
 له بیرکراوه کانی به ٲٲٲٲته وه بهر دیدی زهینی و زیندووٲتی بکات به
 خه سه ٲٲه تی و قوو ٲٲٲیه کی تازه له ناخیدا به ٲٲو ناکیی بگه یه نه ٲٲٲ، بٲ
 ئه وه ی شادییه ٲٲاسته قینه کانی ئه و چرکه ساتانه ببینٲٲته وه که تٲٲیدا
 سه رقا ٲٲی خو ٲٲندنه وه یه، چونکه بٲٲ ئه و دهق ئاو ٲٲنه یه که ته فاسیله کانی
 بوون "بوونی ئه و" ٲٲٲشنده کاته وه، یان ده بٲٲته ئه و شو ٲٲنه ی که له
 هه موو شو ٲٲٲٲک زیاتر بٲٲ خٲی ده گه ٲٲٲت تٲٲیدا، ئینجا بٲٲ دنیا یه ک
 عه ودا ٲٲٲ ده بٲٲت که له ده وره بریدایه. ئه و دنیا یه ی مر ٲٲٲ شه یدایه تی
 خودی ئه و مانایه یه که ٲه یج ٲٲری گه ٲٲٲان و دٲٲزینه وه ی ده کات، نه ک هه ر
 ته نیا له ژیاندا، به ٲٲکو له سه روست و ئه ده ب و خه یا ٲٲٲا و
 خه ونه کانیشدا. ده شٲٲت بٲٲ ئه وه به دوای مانادا بگه ٲٲٲت هه تا له وه وه
 مانایه کی ٲٲٲ به ٲٲٲست به بوونی خٲی سه رچاوه بگر ٲٲٲت، چونکه
 نزیک بوونه وه، یان ده سته بهر کردنی مانا وه کو ئه وه وایه له بوون
 نزیک بٲٲته وه، یان بوونی خٲی ده سته بهر بکات.

[illegible]

ئەم شاعىرە ھەر لە قانداغە بەرايىيەكانى ئەزموونەكەيەو ە دوالىزمەك
بە فەزاي شىعرەكانىيەو ە بەرچاو دەكەون، يان دوو ئاقارىي و

دوو ټوټه بېرېه څه نه وو، په کټکیان تاب ټی ووون و څ به دهسته وه داو و ټوټه دیشیان تاب ټی ل ټا، سخت و څ به دهسته وه نه داوه، که ټمیش له وه وه سهرچاوهی گرتووه که به مه عریفه په کی که می تی ټی ریا نه ی زمانه وانیه وه هه ټی داوه څی له و واژه نامه سنوور به ند و دیاری کراوهی نه وه نه ده که بدز ټه وه و هه ټی به زانندی سنووری زمانیشی داوه، ب ټگومان هه میسه یس هه ټه کانی ټا مانجی ټیان نه پ ټکاوه و ته موثر په خه یان پ ټگرتووه، جگه له وه فرهه نگی کی ب ټسنوور و پ ټل ټننه کراوی کردووه به دهستاو ټر و که رهسته ی مامه ټه کردن ب ټنووسینی شیعر و به رده و امیدان به ټه زموونه کی که تا ټاده په ک ټمه کی ټه وهی کردووه ټه نگی کی تر به پال ټه شیعریه ل ټکا ټیه کان ببه خشت و ټاس ټیه کی دی به و هاماچه بدات که ټه زموونه جیاوازه کانی ټدایه، ټه زموونی ټه و شت ټکی خوازاو نیه، به ټکو دا ه ټنانی ټیانه که په تی، ټکه ټا ناب ټت به ټه زموونی هاوسه رده مه کانی، چونکه خاوه نی سنووره کانی څ په تی و له نه وانی تایه تمه ندیه کانی څی و دهره وهی څیدا ج ټگیری کردوون، دنیا که ی ټه و تایه ته و جیاوازیه که یس به رجهسته یه، ته نانت ټه و بابته تانیش که سهودایان له گه ټدا ده کات له جوغزی بابته باو و سووننه تییه کاند ج ټگا ب ټیان دهسته بهر ناکهن، ټه گهرچی سهرباری هه ټه ب ټل ټه کانی ه ټشتایش ته و او څی له بونیادی کلاسیکیانه و ټمانسییانه ی زوبان ټانه پسکا ندووه، به ټام تا ټاده په ک ټوانیو ټتی څی له دنیا بینیه سوواوه کان داب ټت و به ش ټوه په کی گشتگیرانه تر به ټیان و مر ټف و بوونه وه په یوه ست ب ټت، ب ټگومان ټه و به دید و ټوانینی که سی دی شته کان نابین ټت، به ټکو به دیدی ټټشن و وردبینانه ی څی په یان پ ټده بات و که شفی دیکه یان ب ټده کات و له زه مینه په کی که مه ټا په تییه وه چاود ټری شته کان ده کات و له ناو ټکسته کانیدا به رجهسته یان ده کات، سه فر له تانوپ ټی وشه کاند ده کات، وشه کان جوگرافیای تایه تمه ندی دنیا په کن، له مانای فرهه نگی څی یان داما ټراون، نا ټاسایین، به ټام شیعر پیت ټنهره، به مانای نادره باو ده یان پیت ټن ټت و به مه دلوولی دیکه ده په و ټفرچکیان ب ټت، ب ټیه ټه و مانا شیعریه تازانه وای ل ټده کهن به تاسه و مه راقه وه سه فرهه کانی ټه نجام بدات و هر گه شت ټکیشی له گه شته که ی پ ټشووی جیاواز ب ټت و تامو ب ټیه کی تری هه ب ټت.

ټره وه ده توانین ب ټین نووسین سه فره ټکی هه میسه یی ټه وه، و ټستگا گه ټکی ز ټر و زه به ندی ټدایه، به ټام له بهر ټه وهی خود له بوونگی ټکی ب ټچند و چووندا یه ب ټیه به رده وام پ ټویسته له سهری و ټستگا کان به ج ټبه ټت و دووباره تاسه ی بینینی خود به ش ټه و جیاوازه که ی که ټکه هی گه مار ټ بدن، که واته ک ټچکردن ب ټد ټزینه وه و

ئاشنا بوون به خود و شته كان خودى نووسين خـيه تى، هر بـيه له
 ژيانى ئەودا نووسين ئەو نىشتيمانە يە كه ناسنامەى دەدات،
 مادامەكى ئەو بەردەوامە لەوەى مامەـه به وشەو بەكات، ئىنتىماى
 ھەيە و خاوەنى نىشتيمانە، چونكه نووسين بـ ئەو ھاوتا و ھاومانای
 ھەموو شتـكه. بەم پـيه ھەموو نووسينـك بـ ئەو شوـنـكـى تازە يە، كه
 دەقـك دەنووسـت دەگاتە شوـنـكـى تر يان وـستگە يەكى تر، بەـام
 بـهەدادان بەجـيـدەھـت، چونكه قووـا لە ناخى خـيدا دەزانـت ئەو
 ئەو جـگايە نىيە كه ئەو نيازـتى و ئىدى گيرـدەى شوـنـكـى تر دەـت
 كه لە خەياـگەيدا ھـ و ـايەـهـكانى شەقـا دەگرن، ئامانجيش ھەر
 يەك شتە دەـبـ ھەوـهـكانى سەرلەنوـ بخاتەوہـگە ھەتا پـيـبگات، بـ شك
 بـ ئەوەى دووبارە بەجـيـبـتەوہ، دووبارە بەدوای شوـنـكـى تردا
 بگەـتەوہ، وەكو بـيـت پـشـوخت بزانت گەيشتن بە جـمەبەست كوشتنى
 خودى مەبەستە، بـيه ـاوہستان و ستاتيك بوون لەسەر ـووبەرى يەك
 دەق و گەيشتن و جـگير بوون لە وـستگايەك ـەتدەكاتەوہ، بەـام ئايا
 تـيـدەپەـنـ؟ بـگومان ھەموو ھەوـهـكانى بـ تـگەيشتن و دركـكـى زياتر
 و باشتەرە لە خود و مرـق و دەوروبەر، كه دواچار دەـبـتە ھـى ئەوەى
 كه خودى خـى بەرھەـدا بـكات، يان ئەو خودئاگايى و ويژدانە
 بەرھەـدا بـكات كه لە تووناوتوونەكانى ناخيدا ئەوق و مەـاسە، كه
 ئەمەيش كـمەكى خوـنەر دەكات پتر لە خودى خـى حاـى بـت و بە
 ناواخـنـكى دىناميكيزيندوو بـت، تيشكـك لە ناخيدا ھەبـت ھەتا
 ژينگەكەى خـى پـ بەديبكات، ژينگە وەكو خـى كه ھەيە، ھەقيقەتەكەى
 ئەگەرچيش تاـا و ئازار بەخشە، ئەگەرچيش بـزاركەر و بـزەوەر و
 قـزەوونە، نەوہـ ئەو دەمامكانەى تـهـبـكـشـت بـ ئەوەى ھەست بەوہ
 بـكات كه شتـك لە ژيانى ونە و لە سايەيدا ھەست بە ونى و
 ناتەواويەكەى بـكات. لە سـنگەى ئەمانە و گەـلـكـ شتى ديش كه باس لە
 ديمەنى شيعريمان دەكرـت، ھوا نىيە و نايشكرـ سەباح ـەنجدەر
 جەمسەرـكى ئەم ديمەنە پـكـنەھـنـت، چونكه ئەو لە گـشە و
 ئەزموونـكى جياوازەوہ ھاووہ تە ناو ديمەنەكەوہ و پشتگوـ خستنىشى
 سـينەوہى يەكـكە لە ـەنگەكانى كـلكەزـينە و كارى كردە نىيە و
 ديمەنى شيعريش ھەرگيز كامـا نا بـت ئەگەر دەنگەكان و ئەزموونەكان
 كـپى و ھاوچەشنى يەكـدى بن و ھىچ جياوازيەك لە نـوانياندا
 ئامادەيى نەبـت، لە كاتـكدا جياوازبوون شەرتەندى سەرەكـيە و تا
 ئەوپەـى لە دامەزراندنى ديمەنـكى شيعرى كامـا و تەندروستدا
 بـيەخدارە.

*وہ استگہ یہ کی تری ٹہرموون

له دوا کې شيعریدا که "سروودی زهوی، له بې اوکراوه کانی ده زگای چاپ و

بـاوکردنه‌وهی به‌درخان، چاپخانه‌ی هـه‌فی، هه‌ولـر 2012 “یه سه‌باح
ه‌نجدەر جارـکی تر ئه‌و کـنسه‌پته ته‌خـده‌کاته‌وه و ژاوه‌ژاو و
هه‌راوه‌وریا بـکـتاییه‌کانی ئه‌م جیهانه بـسه‌روه‌وجه‌نجا هـ
ووبه‌ووی ئاسته‌نگی جیاوازیبوون ده‌بـته‌وه، جیاوازی بوون له‌سه‌ر
گاکه‌یدا ئاسته‌نگـکی تابـی زه‌به‌للاحه، چونکه به‌رزبوونه‌وه‌یه‌کی
ناچیزی هـشـیاری خودیی به‌رگریه‌کی توندی دژی شـیعر هـناوه‌ته‌ئارا،
مه‌یلـکی ته‌وتـیش له‌ناوه‌نده‌که‌دا په‌یدا بووه که ده‌یه‌وت هه‌موو شـتـک
وو له لـژیکه‌راییی بکات و هـیچ حـیسا بـکیش بـ ئه‌وه ناکرـت که شـیعر
لـژیکی تایبه‌تی خـی هه‌یه و خـسکـتی و عه‌فه‌ویه‌تی خه‌ون به‌سه‌ریدا
زا هـ و ناتوانـت به لـژیکـکی جیا له‌وه بارگاوی بکرـت و له
هه‌مانکاتیشدا ناسنامه‌ی خـی بپارـزـت و نه‌بـت به شـتـکی دی. دیاره
که ئه‌م کـشـیره ده‌خوـنینه‌وه به‌ر له هه‌ر شـتـک په‌ی به‌وه ده‌به‌ین که
ئه‌و له پـژه شـیعریه‌که‌ی خـی به‌ولاوه ئه‌فیلیه‌تی “ئینتیمـا” بـ هـیچی
تر نییه، کاتـکیش بمانه‌و باس له‌م وـستگه، یان ئه‌زمـونه بکه‌ین،
ئیدی پـ ده‌نـینه ئاقاره‌کانی ئه‌زمـونه‌کی تاکمه‌ندانه‌ی دانسقه‌ی
پـاوپـ له خه‌ونی گچکه‌ گچکه‌ی مرـقه ـاسته‌قینه تاـاده‌یه‌ک
نادیاره‌کان، که چه‌شنی پـژه‌یه‌کی خولیا‌دار له تـپـگرافـیای شـیعریی
نه‌دـزراوه ده‌گه‌وت و ده‌بـ ئـمه‌یش که‌شفی ئه‌وه بکه‌ین بـ ئه‌وه‌ی
بزانیـن له کوـدا دـنه‌دی.

له‌م کتـبه‌دا تـکـسته شـیعریه‌کانی هه‌وـی ئه‌وه ده‌ده‌ن به‌ره‌و مه‌ودا
دووره‌کان بمانه‌ن، بـ شوـنـک ده‌مانه‌ن که له ئه‌زمـونه تایبه‌تمه‌ند
و که‌سیانه‌که‌ی شاعیره‌وه به‌رجه‌سته ده‌بـت، یاده‌وه‌ری خـی و
دینامیکیه‌تی ئـستای ئه‌و واقعیه‌ی که گه‌مارـی ده‌دات ئیحای
شـیعره‌کانه و خودی خه‌یاـکی سوریالیانه‌یش که مه‌حـله له ده‌ق
بکرـته ده‌ره‌وه، چونکه به ـامکـری یاده‌وه‌ری و کـی شته‌کانی تر
داده‌نرـت و به ـحـی سه‌رجه‌م شته‌کانی جیهانیش جه‌سته‌ی تـکـست
لـوانـ و ده‌کات و ژیا‌نیان پـده‌به‌خشـت، ژیا‌نـک که ئامانجی ته‌نیا
نامـکردن و سه‌رسامکردنه.

بـگومان ئه‌وه‌ی به‌دیقه‌ته‌وه له ئه‌زمـونی ئه‌م شاعیره ـابـمـنـت
ئاسانه وـستگا سه‌ره‌کیه‌کانی جیاکار بکاته‌وه، ئه‌گه‌ر چی (زـوان –
1988) دایکی ئه‌زمـونه‌کانـتی و تا ئـستایش له‌وه‌وه ده‌قه‌کانی
دانگه‌ـژه ده‌که‌ن و ئه‌وه سـبه‌ری ئه‌وه، که درـژه به نووسینی ده‌دات
و هـنگی خـی به سه‌رپاکی وـستگه‌کانی تر ده‌دات و ئه‌م ئه‌تمـسفیره‌یش
دووباره ده‌بـته‌وه، کـتوبه‌ندی ئه‌و سه‌روه‌نده‌ی ژیا‌نی هه‌ـده‌گرـت و
له‌ژـر کاریگه‌ریه‌که‌یدا پـسـه‌ی نووسین به ئه‌نجام ده‌گات و
کارده‌کاته سه‌ر شـوازی نووسین و زمان و بابـه‌ته‌کانی، به‌ـام پاش ئه‌م
ده‌ستـکه به‌رجه‌سته‌یه په‌ناده‌باته به‌ر ئه‌زمـونه‌کی دیکه، ئه‌ویش

ئیشکردنه له زمان، زمان وه کو جهسته یه کی خا، بی یه شه ک ییه ت ک
 بهرهم ده ه ن ت و هر ده ش ت وه کو شه ک ن مامه ی له گه دا بکرت
 و په یج ری هیچی ل نه کرت، ب جگه له نام کردن و سهرسامکردنی
 خو نهر بهو شه ک ی دوو باره ده ب ته وه و ده لاله تی ته وه یه که سه باح
 له ناو قهیرانی ب ناوه ک و ب بابه تی دا نوقم بووه و شاعر
 له لایدا به دواي زماندا ده گه ت و خ ی له ودا ده بین ته وه. جاروباریش
 هم نه زموونگه راییه زمانیه یه خه گیره و بنهستی به بهرهمه کانی
 ده دات، چونکه زمان له گه ا بوونه ئاساییه کی خ یدا مه ودا
 وهرناگرت و ه نگه خ ی ته نیا له ودا ببین ته وه که ج گ گ ک به
 ک ن ت کستی دهسته وازه و د ه شاعر یه کان بکات و ئامانجیش هر وه کو
 پ شتر ئامازهم پ دا نام کردن و سهرسامکردنه و هیچی تر.

ب گومان هم مامه له کردنه ی تهو له گه ا زمان، ئه و دیو، یان ناوه وه ی
 زمان بهرهم نا ه ن ت، ته نیا ته عبیر له خودی خ ی ده کات و به س، واته
 هر ته نیا نماینده ی خ یه تی و هیچی پ نییه. . ته م ییش له س نگی
 ته وه وه ه نگه سهرچاوه بگرت که ه و ی خو قانندن و دامه زرانندی
 ه مزه کانی خ ی نادات و ه ست ده کرت ئاو ته کردن ک له میان ه مز و
 ته مومژدا بوونی ه یه و ج گ گ ک ده کهن. سهره نجام جیا کردنه وه ی ه مز
 و ته مومژیش مه ح ا نییه، چونکه له ک ن ت کستی ده قدا ههردوو به
 ش نه یی به دیار ده کهن و که ته وه ی دووه میان کاریگه ریه کی نه گه تیث
 به سهر ه موو نه زموون کدا به ج ده ه ن ت و خو نهر توانای ته وه ی
 نا ب ت ته ماس و پ وه ندیه کی دیاله کتیکیان له گه ا ناوه وه ی زماندا
 بهه ست، سهرباری ته وه به دهره وه ی زمانیش نام ده ب ت، یانی
 نه زموون کی له مانای ناوه کی ب بهری و له مانای دهره کی، یان
 شه ک ییش ب بهری، ته م ییش له ب چوونیدا نمود ک ب تهو نه زموونه
 گه ا ه ناکات. ته مه تا نه زموونی (سه دویه ک شه وه) در ژه ی ه یه و
 له و دا ت په اندن ک ب ته م بار و هوشی نووسین بهرجهسته یه و پاش
 ته وه گه ا نه وه یه کی تر ه یه ب خا ی سهره تا.

ب گومان (نیما ی شج) وته نی: هه موو بهرهم کی هونه ری به ه ی
 بهرهمه پ شینه کانه وه پاراو کراوه. هم نه زموونه ئا زه ییش ب شک
 کاریگه ری نه زموونی تر به ش وه یه کی جیا ت یدا ه نگی داوه ته وه و
 ه گو یشه ی ده چ ته وه سهر شاعر ی کلاسیکی کوردی و (گ ران) و
 (ف لکل ری کوردی) و (که له پووری گ رانی) و (ئه فسانه) و دواچار
 ده چ ته سهر (شاعر ی جیهانی)، له لایه که وه نه فه سی نه فره تئام زی
 ب دل ر و زمانی په رده پ شکراوی سان ژن پ ر س و له لایه کی تره وه
 ئیلیه تی ئیماژگه را و ه ند ک ه گه زیان ل وهرده گرت، وه کو ه گه زی

زه فکردنه‌وهی نه‌ست و بازدان، یان گواستنه‌وه و قاوغ کردنه بهر زوبان و وه‌رگرتنی مه‌ودایه‌ک له‌گه‌ا زمانی باو و هه‌و‌دان به‌ خو‌قاندنی هاوتاییه‌کی بابه‌تیانه و دوا‌جاریش ته‌کنیکی گ‌ا‌انه‌وه، ئه‌مانه‌یش له‌و مامه‌یه‌دا به‌رجه‌سته ده‌ب‌ت که ئه‌و له‌گه‌ا زمان و به‌کاره‌نانه‌کانیدا ده‌یکات، له‌گه‌ا ته‌کنیک و به‌کاره‌نانی و‌نه و بیر‌که و ک‌نت‌کسته‌کانی نووسیندا ده‌یکات و به‌ش‌وه‌یه‌کی دیکه کاریگه‌رییه‌که له‌و چ‌وپ‌یه‌دا ده‌رده‌که‌وت که ده‌قه‌کانی ده‌سته‌بهر ده‌که‌ن و به‌چه‌ند ق‌ئاغ‌ک و چه‌ند ت‌که‌ک‌ش کردن و گ‌ر‌دان‌کی پاش و پ‌ش که ل‌ک‌دان‌کی ل‌ژیکی پ‌که‌وه ده‌ن‌ن و ئ‌شنا‌یه‌ک به‌ده‌سته‌وه ده‌ده‌ن، که ئ‌شنا‌یی مانایه، یان گه‌مه‌ی پاش و پ‌ش خستنی وشه‌کان و د‌ه‌کان که ز‌رجار م‌ک و سه‌یر د‌نه به‌رچاو و ئ‌هرکی خو‌نه‌ره که دایب‌ئ‌ته‌وه و سه‌ره‌ده‌ره‌ی تیمه‌ی شیعه‌ره‌کان بکات و مانا هه‌ئ‌نج و چ‌ئ‌ر و له‌زه‌ت ده‌سته‌بهر بکات.

دیاره‌ دنیای واقعی هه‌میشه له‌ دنیای شیعر بچوو‌کتره به‌یه هه‌میشه ت‌ب‌ینی ئ‌ه‌وه ده‌که‌ین که شیعر بوونه‌وه‌ر‌که سه‌رله‌به‌ری دنیا بچوو‌که‌کان له‌ هه‌ناویدا ج‌ده‌دات و و‌نه‌ی جیهان‌کی به‌ مانا ناک‌ش‌ت، به‌‌کو که‌شفی به‌مانای ده‌کات و ئ‌او‌ی مانای نادیار ده‌کات، به‌گومان له‌ پ‌ناوی گه‌یشتن به‌ خود ئ‌ه‌ویش له‌ ئ‌گای خه‌یا‌ه‌وه، به‌ ن‌و خوددا ئ‌ده‌چ‌ت، په‌ی به‌ نادیار و شاراوه‌کانی ده‌بات، له‌و ئ‌گایانه‌یشه‌وه ته‌قه‌لا ده‌دات ئ‌ج‌ بخاته به‌ر تیشکی ئ‌ه‌و جیهانه‌ دره‌وشاوه‌یه‌ی که بیرى ل‌ده‌که‌ینه‌وه، چونکه ئ‌ه‌و له‌باره‌ی ئ‌ه‌وه نا‌نووس‌ت، به‌‌کو له‌باره‌ی ئ‌ه‌و گ‌وک‌په و به‌‌سه‌یه‌وه ده‌نووس‌ت که له‌ناو ئ‌حدا په‌نامه‌که، هه‌روه‌کو کازانتزاکیس ده‌ئ‌ت: خودی ئ‌ه‌و گ‌وک‌په‌یه داینه‌م‌ی نووسینه، داینه‌م‌ی ژبانه، داینه‌م‌ی هه‌موو هه‌و‌ا و ک‌ش‌ه‌کانی مر‌قه. به‌گومان "سروودی زه‌وی" ده‌مانکات به‌ خودانی چرکه‌سات‌کی دانسقه‌ی ئ‌ه‌رموون‌کی مر‌بی و ئ‌ه‌و نه‌ه‌نیانه‌ی که له‌ناو ترپه‌ عاشقانه‌کانی د‌ک‌دا خ‌یانمان ئ‌اده‌ست ده‌که‌ن. له‌ فه‌زای شیعه‌ره‌کاندا په‌ی به‌ بوونی ئ‌اس‌یه‌کی جیاواز ده‌بر‌ت، چ له‌ ووی و‌نه و چ له‌ ووی فه‌زای شیعه‌رییه‌وه چ له‌ ووی ئ‌امراز و تاکپه‌یفه‌که‌انه‌وه که تاد‌ت مه‌ودای به‌رفراوانتر ده‌گرنه‌خ، چ له‌ ووی مامه‌یه‌کردن له‌گه‌ا بابه‌ت، یانف‌رم، یان ئ‌یتم، چ له‌ ووی دنیا‌بینیه‌وه، که گ‌شه‌نیگا جیاوازه‌کانی به‌ره‌م ه‌ناوه. له‌ ئ‌استیدا ئ‌ه‌وه‌ی ده‌کر‌ت له‌ ده‌قه‌کانی شاعیر‌ک‌دا دیاری بکر‌ت به‌ ش‌وه‌یه‌کی گشتیی له‌ دوو جه‌مسهر، یان ته‌وه‌ردا خ‌ی س‌نته‌ریزه‌ ده‌کات، هه‌روه‌کو میشل ئ‌تان له‌ "سیم‌ل‌ژیای خو‌ندنه‌وه" دا به‌ی چووه و ده‌ستنیشانی کردووه، ئ‌ه‌وانیش:

*شوځنه کانی یه قین.

*شوځنه کانی گومان.

*شوځنه کانی یه قین و شوځنه کانی گومان

بـگومان له جهستهی ده قدا هه میسه شوځنه کانی یه قین ئه و شوځنه کانی که زـرتـرین و وونی و ئاشکرایي و زـرتـرین دهرکه وتـن به ځـوه ده بین و ده کرځ یاریده دهرین بـ چوونه ناو فـهزای ده قه وه. بهـام شوځنه کانی گومان پـنـته تاریکه کانه، ته مومژه کانه، سیمبو له نادیاره کانه، ئه فسانه لـکنه دراوه کانه، ئاځـزییه کانه، لوغزه ههـځـنه هـنـراوه کانه و ئه و جـگایانه شه که ناتوانین له ناو تـکـستدا پـکیانه وه ببه ستین و پـوهـندیان له نـواندا دروست بکهین، ئیدی ئه مه نده ئه ستم و داخراو دهرده که وـتـوا له خوځـنـهـر ده کات ناچاری ئه وه بـت که پـشـنـیاری هه ندځ گریمانه بکات بـ لـکـدانه وهی ناواخنی جـراو جـری ده قه که و هه ندځ جـری دیش دهرخستنی چه ند ته ئویل و ځـقه یه کی جیاواز بـگه یشتن به تـگه یشتنـکی گونجاو و بهـجـ. با به زاراوه کهی "یاوس"، واته "ئاسـی چاوه وانی" لـکـبـده یـنه وه، ده کرځ بوترځ له هه ندځ شوځندا "ئاسـی چاوه وانی" خوځـنـهـر و ده ق کارلـک ده کهن و یه کده گرنه وه، یانی تـگه یشتن و هاوگونجان دروست ده بن، (شوځنه کانی یه قین). له هه ندځ شوځنی دیشدا "ئاسـی چاوه وانی" خوځـنـهـر و ده ق کارلـک ناکهن و پـکه وه ناگونجـن، ئیدی له دهره نجامدا تـگه یشتن و نامـبوون و نه گونجان به رانبه ر به تـکـسته که دـته کایه وه، ئه میس واته (شوځنه کانی گومان). لـره یـشـدا هـه وـا ده دین له هه ندځ جـگادا تا اده یه کـپه یـه وای له "شوځنه کانی یه قین" بکهین و ته نیا دیارییان بکهین به بـئـه وهی ځـمان له ځـقه کـردنه وه و چوارچـوه ځـکردنی ده قه کان بدهین.

له زـرینهی شیعره به رههم ها تووه کانی ئه م سه روبه نده دا زمان و بنیاده کهی بوونه ته خودی ده ق، زـر شاعیریش به به رده و امیدان به نووسین ئاماده ییه کی چوست و چالاکیان له ناو دیمه نه شیعریه که دا هه یه، بهـام سه ره نجام هه موو شیعرځکی تازه یان هه ر ته نیا شیعرځکی تره و ژماره یه کی تر له که له پووری شیعریان ده چـته سه ره وه نه کـجـځکی جیاواز و نوځی گوزارشتکه ر بـت له ئه زموونه کانی شاعیر ځـی، بهـکو په ی به وه ده برـت که دووپا تکرده وه و کـپـیکردنی ئه زموونی یه کدیه، یان ئه زموونی شاعیرځکی جیهانیه و جوینه وهی ئه و شتانه یه که دیتـران خوار دوویانه. دیاره به شـځکی زـر و به رچاوی شیعری هه نووکه ځـی له قووـاییه کان به تا ده کاته وه، له به ر ئه وهی له قووـاییه وه سه رچاوه ناگرـت، ته نیا و ته نیا و وکارځکی دهره کیانه پـشـکـش ده کات، بـیه ئاکام هزرځکی شیعریانه و شیعریه تـکی جیاواز

دانا مه زړنځ، ته مه ش له هه قيقه تدا قه يرانی شيعری ئاستايه، سهرنج ده د هين زمان هيچ جرړه گڼ انکاريه ک به خپه وه نابینځت و هه موو ده قه کانی تاقه شاعیر ک سهروبن بکه ين زمان هر خپه تی و هه مان ځځی خاو و ساده ی خی دووباره ده کاته وه و هه سستی ئه وه مان پښابه خشت که و ا شت ک کی نو ی پښه و ځځ ک کی تازه ده بینځت و به ځووی مان ادا کراوه یه و دنیا یه کی جوداواز داده مه زړنځ، به گه نه ویستیشه که خاوه نی ده ق ک کی زړ و زه به ندین، به ځام دنیا بینیی و ئه زموونی تایه تمه ند و ئه تم سفیری که سیی له ده قانه دا ئاماده یه کی زړ که میان هیه، دیاره که شیعریش، ئه گهر له مانه وه نه سکځت ئه و ا بښایه کی بښانو پښ بهرهم ده هځنځ و به هیچه وه په یوه ستمان ناکات. به کورتی له بهر ئه وهی له هیچ ک که وه سهرچاوهی نه گرتووه و هیچ پښه ندیه کی به ئه زموونی که سیه وه نیه، ناتوانځت هاوشځوهی خه ون ک خو ځنهر دزه پښکا ته ناو بښ ته ی خپه وه، ئیدی کرده ی شیعریی کرده ی سهره کیه له ده قی شیعرییدا و هیچ شت ک کی دی پاساوی بوون و نووسینی ناداته وه، به ځام چڼ چڼی شاعر به بښ ئه زموون ک کی خودیی خی دځنځ ته دی و زیندوویش ده بځت؟

*دیارترین شوځنه واره کانی ئه زموون
بځگومان ده توانین بځین دیارترین شوځنه واره کانی ئه زموونی سه باح، خی له دیمه نه شیعریه که یدا بهرچاو ده خات، که خی له خه ون وخه یا ځا و گځرانی و دځست و دوژمن و ده ورو بهر و باځنده و سروشت و مندا ځه کانی خی و ځهمز و ئامرازه ئایینییه کان و مندا ځیی دا ده بینځته وه و له میان هی و ځنه وه ده جوو ځته وه و سهره نجام بځ ئه وهی له پځسځسی خو ځندنه وه دا، که گه ځان ک کی پځ چځژ و سوودمه نده بځ مانا خی بگځځ و بځته بیر که یه کی بهرجه سته پځویسته ئاوه ز بځ و ځنه یه کی زه یینی وه ری بگځځ، چونکه:

له ئاو ځنه ی نووسیندا ده ست ک ده بینین
جځگځ ک ځ به ده نگ و بځده نگی ده کات سروودی زه وی: ل6

لهم ئه زموونه دا، ئه گهرچیش له خی و ئه وانی پځشووتری فره دوور نه که وتووه ته وه، که چی سهر بار به ئاس ځه کی تازه ی دنیا که ی خی ده ماننا سځنځت، له شه قامی دژوار و ناسکی شاعر هه نگاو ده نځت و ده یه وځت بهر وه پځشه وه ته کان بدات و هر له و ځگایه شدا زینده گی خی به دی به ځنځت، هه ناسه گهرمه کانی، تاسه و حه سره ته بځدوا ییه کانی ئاماده بیان له فزای تځکسته کاند هیه و خاوه نی زینده گییه کی لځوانلځوه له هه ستیاریه مه غه وییه کان و جیا یه له و ژیا نه ی که خه ک کی ئاسایی ده یگوزهر ځنځن. له کو ځ ئه و هه ستیاری ویا ده وه ری و

ورده کاری و ته فاسیلانه یش که له ئاوه زیدا گه نجینه کراون ده قه کانی
شه قالا ده گرن و دانه ئاراوه:

پووشی قه راغی گا خه واپوون
ئه سپ به ماتی به ته کیاندا ده وات

.....

.....

ته مه نی جوانوویی له ناو دکی دهم تیژ و نزیك گورگ گوزه راندووه
سه راده وه شه ین و چاو هه ده بپا سروودی زهوی: 9
ئه ر خا به پستا یا یان به پاپاوی ئاوریشم بپا لمان دت
سروودی زهوی: 5

* وانه شیعریه کانی ئهم ئه زموونه

له ئه زموونی ئهم شاعیره دا له شیعر کدا چه ندین جار سه رنج ده درت
که گواستنه وه له وانه یه که وه بپا وانه یه کی تر زرجار وو ده دات،
هه ندك جار په یوه ندی لاوازوکزی ئهم ونا نه پکه وه و ده رچوونیان له
کانتکستی ئه ساپی دهق، هه ناسه سواری نهك هه ر به ده قه که، بهکو به
خو نه ریش ده به خشن، چونکه ئالووده بوون و پا به ندبوونی فیکری خو نه ر
کتوپ شه قار ده که ن و دواي چه ند وانه یه کی هه ندكجار دژ به یهك
دانه وه سه ر با به ته ئه ساپییه که و ئه مه یش بپا ئه زموونی ده قکی جیاواز
زیانمه نده. ما کلیش له کتبی "شیعر و ئه زموون" دا ده ت: له هونه ری
شیعردا ئه وه ی که مانا به دی ده ینت پوه ندیه کی تایبه تییه له
نوان وانه کاند، یان وه کو ئه و ناوی ده نت هاوسه رگیری وانه کانه،
سه ره نجام ئه وه ی ده رده که و ت له ککی گشتی شیعره که، یان یه کتبی
با به تی وانه کان یهك مانای هاو به شه که له ئه نجامی یه کگرتنی چه ند
مانا یهك پوه ندییان پکه وه په یدا کردووه، په یوه ندی ئه و شتانه ی که
هیچ پوه ندیه کیان پکه وه نییه، ئه وه یه کتومت مانا له شیعردا،
مانای جه وه رییه نه ی هونه ریش کتومت ئه و پوه ندیه یه، چونکه ده بپا
په ی به ده قکی دیکه به ریت، ده رك به وه بکه یت که هه وانه کانی شاعیر
بپا به رکه ماالا دانه به و ده قه په نه انه، مه به ست ئه و ده قه یه که
به له سه یه و ده بپا له کاتی خو نده وه دا بگیری ت و واژه له مانا
پانوپ تر نه بپا و هه ر وشه یه کی جه خت لکراو وشه یه کی دی دابنت تا
ئه و ده قه په نه انه ی بپا دروست بپا. له م وپستگه یه دا، (سه باح
ه نه جده ر) هسه ننتی به ئه فسانه تایبه تییه که ی خلی ده دات، که به
درژی ئه زموونی نووسینی خلی هه وپی داوه بنیادی بپا. له استیدا
ئه مه هه وپکی گه و ره تره بپا چه سپانندی سیمبو هکانی، ئه و سیمبو هانه ی
که به هپانه وه پوه ندیه کی تکه م و پته و تر به ئستا و

سهر و به نده که یه وه ده کات، ما ی شیعر و دنیا بینیه که ی خ یشی ده و مه ندر ده ب ت. دنیا بینیه شیعریش، هر وه کو دکت ر عه لی جه عفر نه لعهللاق ده ب ت: هاوکووفی خه ونه، هاوکووفی دیدی س فیا نه یه، ئاو ته بوونه له گه ا بوونه وهر دا، یه کانگیر بوونه به شته کانی یونیف رسه وه. ئیدی ئه وه له هه و ه کانیدا ب ه نانه دی شیعریه ت ک ده گه ب ت که ئه وه ی پ شووتری ت په ب ن و بیگه یه ن ت به ئاس گه ل کی تازه و مه و دا گه ل کی به ر فراوانتر، چونکه ب ئه و ئا سته ئه و شیعریه ته ی ق ناغه کانی پ شوو بووه ته شت کی نادره باو و ترادیس ی نی و نه گهر ت ی نه په اند ب ت و اتا بهر له هه موو شت کی ئاس ی شیعری خ ی به سنوور به ندی به خشیووه و مه و دا کانی کورت و ه هه نده کانی که م کردووه ته وه:

جوانی له بار کی شه ژاودا خ ی پیشاندام

ده موچاوی سروشت به ئاسانی نه شکه نجه ده در سروودی زه وی: ل 32

* ئیگی هه ئاوساوی دوو پاتبووه وه

پ موایه (سه باح ه نچده ر) له تانوپ ی ده قه کانیدا خودی خ ی به رجه سته تر، ت ختر، هه ئاوساوتر به دیار ده خات له وه ی که هه یه، ئه و خودی که له و دیو ف رمه کاند ا کا ده ب ته وه، ز رجار له کات و شو ب ن اده پسک ب ت، یانی کات و شو ب ن له ناو ده قه کاند ا ئاماده ییه کی په یگیران ناب ت، ئیدی ناسنامه ی ئه و خوده له و بارود خه دا به رجه سته ده ب ت که تیدا شه ق ا ده گر ت ههروه کو کیتسی شاعیر ب ی چووه. و شده چ ب ت و نه شیعریه کانی، لایه نی که م به ش کیان سه لیه ی خه ون، نه وه ک ه ش کی فره ئاست و فره هه ند دایان بتا ش ت. ب گومان ب و نه ساده و ساکاره کان هیچ پ ژه یه ک له ئارادا نییه، گاست ب باشلار و ته نی هر ته نیا با ه ف ه یه کی ح پ و یسته و هیچی دی، ئه و پ وه ندیانه یش که له نوانی و نه کاند ا ده سک ب ن پ و یسته له سهر ک ه وه خه ون و خه یا ا، له سهر کی تریشه وه ه ش کی هه تا ب ب یت دره وشاوه بیان چ ب ت. پ و یستیشه و نه هه سته کی و و نه هزره کی و و نه ساده و و نه هاو جومگه ییه کان له ک مه ب ک شو ب ن دا پ ک ب گهن، بچنه ناو پ وه ندییه وه، یانی ل ژیک کی شیعری ت کیان بئا ب ن و جه سته ی ده قه شیعریه که ئاماده بکات، و نه یه ک و نه یه کی دیکه ی ل ب ته به رهه م هه تا هه ست به وه بکر ب ت، که شیعره که ب شای نییه ناوه ته به رهه م، به کو ئه زموون نووسیوو تییه وه ئه گینا ئه و پ وه ندییه بوونی ناب ت و به شه کان گشت ک پ کنا ه ب ن، جا ئه وسا سهر له بهری و نه کان له ها ما ج کی ناشیعیانیه ی خا یدا ده خول نه وه و نه جوانییه ک، نه مانا و په یام کیش به ده سته وه ده دن:

له خه وه دهستم بلووزی تـ له بهر ده کم
تا گو له کوانی هـ لکه و چای ناو کوره دیوار بگرم
دوو چاوی گرم که شکـی دایه حوای تـ دا پارـزراوه
نان و ئاوم له پـش داده نـ سروودی زهوی: ل34

له استیدا، ناوهر کی چامه ههرته نیا هـ چوونـ کی بـ سهروبهر به شداری
له پـ کهـ نانی ناکات، به کوئو هـ چوونهی که یـ تـ دا ده گـ تـ
هـ چوونـ کی سیسته ماتیکی کـ نـ کراره، هـ وـ ستـ کی هـ چوونـ نامـ زی
سیسته ماتیکی به رانبهر به بهـ شـ له واقعی دهره کی، له هـ ندـ
شوـ ندا زمانی ئاگایی شاعر زـ زـ هـ، بهـ ام له شوـ نی دیدا زمانـ کـ
ئامادهیی ههیه که پتر به زمانی خهون، یان به زمانی ئه فسانه
هاوشـ وهیه، بـ گومانیش خهونـ کـ، یان ئه فسانه یهـ، که شاعر به
شـ وهیه کی سوریا لیلانه و سروشته زـ نانه ده توانـ تـ تابیریان
لـ بـ داته وه:

باـ نده له سهر خوانی من ده فـ ن و دوعای سپین به رزده بنه وه
تاسهی ساتی نه مری ده کهن سروودی زهوی: ل34

.....

دوای مردن به خه بهر دـ م
له یـ گای یـ یشندا به هار به سهر ناچـ سروودی زهوی: ل37

*زمان و ئه زموونی شیعریی

له زماندا، ئاگایی هه میسه به وـ نه وئیمار و سیمبوـ وه په یوه ست
ده بـ که ئه وانیش له واقعی وه سهرچاوه ده گرن، به هـ ی بنیادی
زمانیشه وه هه ست و سـ ز و هـ چوون له شاعردا یـ کـ ده خرـ ن. له
استیشدا زمان ههر به ته نیا فهره نـ کی بـ گیان و وشـ و برینگ
پـ کـ نـ ت و ههر ته نیا نماینده ی خـ شی نیه، بهـ کو کراسـ که، یان
ده کرـ بـ یـ قـ بـ که مانا په یـ ری ده کات، یان له جیاتی مانا ده کرـ
بـ یـ فیکر په یـ ری ده کات. بهـ ام ئایا له م ئه زموونه دا گـ انکاری
به سهر ستراکتـ ری زمانی شاعردا هاتوو، یان ههر ته نیا دووباره
هـ شـ لـ راوه ته وه و کـ نـ کـ سته که ی گـ انکاری به سهردا هاتوو، واته
پـ ش و پاش خستنی په یقه کان له یـ زبه ندیه کی نوـ دا که مانای وانیه
زمانی شیعریی گـ انکاری به سهردا هاتـ ت، نه خـ ر، به و شـ وهیه درکی
پـ ناکرـ ت، له و یـ زبه ندیه دا په ی پـ نابـ ت که بمانخاته به رده م
فـ رمـ کی دیکه، یان فـ رمیوولا کردنـ کی دیکه زمان که ستراکتـ رـ کی
جودا و تایبه تمه ند و ناوازه سهرچاوه ی بـ ت. بـ گومان سهره تا
خوـ نـ ده وه هاوچمکه له گـ ا مـ لـ نـ یهـ، ئه ویش ئه و گومانه دروستی
ده کات که پـ داگره له سهر یهـ شت، ئه ویش جه وهه ری مه عریفه ی شیعریی

ئەم شاعىرىيە، ئايا ئەم تەكەڭ كىردى، ئەم دژوازييە لە ئاستىدا لە
 ئاگاييەكى مەعريفىيە و ھونەرىيەنەو دەت، يان خەسك و خەكە؟
 ئايا ئەم ئىزبەندىيە شىعرييە بە ئەزموونەكى جوداوازەو
 تايبەتمەندە، يان بوو تە بە تەيەك بە ئەزموونە ناخودىيەكان و
 لاسايى كىردنەو، بە ئام بە شەو يەكى ناكارامانە؟ ئىدى ئەم گومانە
 كاتەك دەھو تەو كە بە ئەزموونى نووسىنى شاعىردا شەبىنەو،
 بەدوای و سىنگەكانى ھەرچەرخانىدا بگەن، ئەو مامەكە كىردن و
 شەوازە لە لاماندا ھەكو دەنگەكى دى بەرجەستە بەت نەك ھەكو وردە
 شەپەلەك لە كەي شەپەلە بچەكە لەكانى تى دەرياي شىعري ئاستاماندا
 كەروەشكە بكات:

ھەندەي زەردەنەي ھەلەكەيەك

ئەھەكانى لەناو دەترووكە

زەوى بە ماو يەكى زەر

لە سەراخى ھەوئەنى ھىوادا

دەستى لەناو نيازى بەگەرد گەرم دەبەتەو سىروودى زەوى: ل44

ھەبەتە شىعر لەم ئەزموونەدا، ھەشتا ھەر پارەزگارى بە خەسكبوونى
 خەيەو كىردووە، ھەشتا خەي نەكردووە تە ووبەرەك بە دەرخستنى
 مەعريفە و فەلسەفە كىردن كە لە لای زەرەك بوو تە شتەكى گرینگىر لەو
 عەفەوييەتەي كە مندايى بە شىعر دەگەتەو، ئىشكرىن لەناو
 زماندا بە مەراقەو سىحەرەك بە زمان دەبەخشەت، لەگەلا زمانى
 ئاسايدا مەودايەكى بەربەرىن دەكەوتە نەوانيانەو، ئىتر شىعر كە
 پەيدا بوو تەو بەكانى زمان دەبەزەنەت، مانا و دەلالەتە فەرھەنگىي
 و سووننەتيەكان بەدوای خەيدا بەجە دەھەتەت، چونكە زمان خەي
 دەستاوژ نىيە، بەكو بوو تە مەخلووقەك، بوو تە بەشەك لە خودى
 شتەكان:

لە تەنىشتىدا ئاگرەكى كىردەو

لە يەك دوو ھەنگا و بەولاو تىر

دووپشەكەك لەناو كەمەكە ئەسكدا مردار بوو تەو

خەكەكەك بە ترسەو دەنە بەر ھەتاوى بەھار سىروودى زەوى: ل45-46

ئاستە لە ھەندە شوئەندا شىعر بە ئەو ئەو ژيانەيەكە ھەشتا
 نەيتوانىووە بىجەبەنەت، ئەو ژيانەيەكە ھەشتاتەيدا نەژياو،
 ھەلە ئامادەيى پەدەبەخشەت:

چاوى ئاگر لە دەرەخدا چى دەھە

تا بووت ته نیا جـځـگای یهـك كهـسی تـځـدا دهـبـته وهـسروودی زهـوی: ل109-110

ئو ناكـځـشـت لهـو خاـهـوه ساتوسهـودا لهـگهـا زماندا بـكات كه به هـوـا و كـځـشـشـی ئهـدهـب پـی گهـیشـتووه و بهـرهـو هـرـمـكـی جادوونامـزتری بهـرت، بهـكـو ئو ئاو به زوبان دهـداتـهـوه و دهـیـبا ته نـو هـرـمـه بهـراییهـكان، پاشان دهـیهـوت لهـوـوه هـوـا كـی ئهـوتـی لهـگهـا دات تا بیگهـیهـنـته ئو هـرـم و جـگـا سـیـحـرـنـامـزـهـی كه ئامانـجـتی، بهـام مهـودا كه ئهـوهـنده گوشاده هـموو سـیـحـرهـكان تـیـدا بهـتا دهـبنهـوه. ئیدی یاخیبونـك لـرهـو لهـو درك پـدهـكـرت بهـرانـبهـر به فـرمی باوی زمان له تـكـستهـكاندا، بهـام هـر لهـو قهـتیس دهـمـنـد و بـ قووا ییهـكـانی زمان تهـشهـنه ناكات هـتاكو له سـتراكتـر نـزـیك بـتهـوه، بهـكـو هـر له فـزای دهـرهـوی زماندا دهـمـنـد تهـوه و دهـستـكـاریی كـنتـكـستی زمان ناكات و له زـر شوـنـیش، له زـر دهـقـیشـدا وا هـست دهـكـرت شـتـكـی هـهـمـهـكـی ئهـنـجام دهـدات و ئامانـجـك نا پـكـت، بهـو مانایهـی كه له جهـوهـردا گـانـكـی مهـبهـست بـت:

دووریهـکی ئاـز

ئاوی خـهـواـووی ناو گـزه بخـرهـوه سـروودی زهـوی: ل49-50
سروود خوـنی زهـوی به كاغـزی پهـیام كـفن كـراوه

بهـرهـو گیانی خـی هـهـنگاو هـهـدهـگر

بهـردهـوامیش ئاو له قهـا دهـداتـهـوه سـروودی زهـوی: ل50

*خهـیا و ئهـرموون

دیاره خهـیا له هـهـند شوـندا هـر تهـنیا ئاوـنهـیهـكه و چالاکیهـکی تری نییه جگه له پهـرچـكـردنهـوه و دهـستاوـژـكـیش نییه هـتا بهـشـداری له كهـشـفـكـردنی هـهـقیقهـدا بـكات، بـیه شتهـكان هـر وهـكو خـیان كـپی دهـكاتـهـوه. له هـهـند شوـنـیشـدا وشه، یان دهـستهـواژهـی ئهـوتـ قوتـدهـبـتهـوه كه ئامانـج تـیـدا بهـرهـمـهـنـانی ئاژاوهـیهـکی ناوهـکیه هـنـگـبـت بـ تـكـدانی ئاوهـزی شیـعـریی، كه جگه له هـنـانهـدی یتـمـك هـیچی دیکه بهـرجهـسته ناكات، ئهـمهـیش لهـاستیدا هـهـندـجـار پـداوـیـستیـه و چامه پـداگری لـدهـكات:

پیتی زی نـوان

كازـوه و زهـردهـپه

ئاخاوتن و نهـوای خـم

دیدار و ناوهـنـانی خـم سـروودی زهـوی: ل53

هـهـبهـتا نا بـت شاعیر هـر له پـناوی نووسیندا كـردهـی نووسین ئهـنـجام

بدات، به ڪو پڻ ويسته ٿو هِي ڪه دهينووس ٿ پڻ به پڻي ٿ هه نده هزري و
 دهروونييه ڪان ٿ ٿيدا ٿيا بڻ ٿينجا له لايدا بڻ ٿه دهق، جگه له و هيش
 پڻ ويسته شاعير بهر له هر شت ڪ بڻ ٿي دهق بهرهم به ٿن ٿ، ٿينجا
 توانا و زهوق و سهليقه ٿي بڻ ٿي شعويسترين ڪهس و شت و بابهت
 بخاته ڪار، ٿو، ٿو ڪه سهيه ڪه سرجهم ٿ ٿي مر ٿ ٿه ڪان به ٿووي
 چالاڪيه ڪي ديناميڪي بهرهم ٿدا دهڪات، هر وه ڪو ڪ ٿي ٿيچ ٿا مارهي
 پڻ داوه. بڻ گومان ڪاري شاعير سر ڪ ٿي ڪردنه له گه ٿا بڻ دهنگي (يان
 خام ٿي دنيا) و له گه ٿا شت ٿي شدا ڪه خا ٿيه له مانا و واي لڏ دهڪات
 ڪه بڻ ٿه خاوهني دهنگ و مانا، هه ٿا ٿو ڪا ته ٿي پڻي ده ڪر ٿ
 بڻ دهنگي وال ٿ بڪات بڻ ٿه دهنگ و نه بوونيش وال ٿ بڪات بووني
 لڏ بڪه و ٿه وه، چونڪه وشه له وه گه وره تره ڪه هزر ٿي ٿو وڪهش و
 بووده ٿه لڏي ده وان ٿ، ٿو ه نده گه ورهيه، ڪه ده توان ٿ خودي جيهان و
 بوونه ور و ٿ گزيستانسش له ٿ ٿيدا جڏ بڪا ته وه و نه ٿيه ڪا نيان
 په رده پڻ ش بڪات، يان ٿا شڪرا بڪات. ٿيزرا پاوه ند باشي بڻ چوه ڪه
 ده ٿ ٿ: هه موو وشهيه ڪ به مانا بارگاويه، ده توان ٿ ٿا ماده يي به
 هه موو شته ڪان بدات، چڻ و پڻ بڻ ته وه، بهر ته سڪب ٿ ته وه، هر وه ها هه ٿا
 ٿو په ٿي مهودايش گوشاد بڻ ته وه، ڪه و ابڻ ٿه وايه بو تر ٿ خودي وشه
 جي هانه، چونڪه هه موو شت ڪ له ناو ٿ ٿيدا بهرجهسته دهڪات، شته ڪان له
 چوارچڻ وهِي دروستي ٿ ٿاندا جڏ دهڪا ته وه، يان ده ڪر ٿ بڻ ٿين ٿو وه
 وشهيه ڪه مهودايه ڪي بهرين تري بابه تي شيعري پيشانده دات، له و ٿا يه
 هه موو شت ڪ پڻ گهي ٿي ده دڙ ٿ ته وه و ٿي دوو باره ڪه شفده ڪا ته وه و
 ٿ ٿي ٿي به ش ٿو هيه ڪي ڪار ٿ ٿ ڪر ده گڏ ٿ ٿ. ٿو هِي ڪه گرنگيشه ٿو
 ڪاريگه ريه ههستي و ٿ ٿست ٿيڪيهيه ڪه دهق له لاي وهرگر به جڏي
 ده هڏ ٿ ٿ و ٿيتر وهرگريش وه ڪو په رچه ڪردار ٿ ٿا ڪشن ٿي ٿو
 ڪاريگه ريه، دوو باره مانا بهرجهسته دهڪا ته وه:

ڪهرو ٿ شڪ ڪ له ناو ٿ ٿه نه گيادا به ڪه ڪا ني فڙه چاوبزي دهڪات
 ڪڏ شڪه يه ڪيش به سهر هه ٿ ٿي ڪي مڏ ميا ڪراودا نيسته وه

سروودي زهوي: ل 54

ٿهر ٿ با ٿ نده هڏ لڪهي هه بڻ يان بڻ چوو
 شاد ده فڏ ٿ سروودي زهوي: ل 112

تووتي بڻ چاوو ٿ وو دم دهڪا ته وه

له نزڪ

هگ و

گڏ پڪه و

خونچه

ده وهست ٿ و پڻي له زهوي دهخش ٿن ٿ

نه‌خشی ناوچه‌وانی به‌ردی بـ دروست نا بـ سروودی زه‌وی: ل4

*شاعر و پـداو‌یستی

لـره‌دا شاعر ته‌قه‌لا ده‌دات به‌ره‌و ئا‌قاره نو‌یه‌کان بچـت، یان هیچ
نه‌بـت که‌شفیان بکات بـ ئه‌وه‌ی هـکی به‌جـش وخرـش به‌دیبه‌نـ. بـ
شک ئه‌گه‌ر هه‌ر شاعیر لـک ئه‌مه‌ی ئه‌نجامدا ئه‌وا ترادیسیـ نه‌شعیرییه
باوه‌کانی تـپه‌اندوو و ژیان له‌ناو سـز و ئا‌گاییه په‌ژموورده‌که‌ی
مرـف زیندوو ده‌کاته‌وه و ده‌رده‌که‌وـت که‌چهنـد بـ هـمان
پـداو‌یسته، چونکه ئـمه به‌دوای شته مرـییه هاوبه‌شه‌کاندا ده‌گه‌نـین،
یان ده‌مانه‌و خـمان له‌ناو ده‌قـکدا بدـزینه‌وه تا به‌خودـکی دیکه‌وه
په‌یوه‌ست بین، ئه‌و خوده ده‌توانـت تـگه‌یشتن فه‌راهه‌م بکات و
مانا‌گه‌لـکی جیا‌واز له‌ناو ده‌قدا به‌دی بهـنـت، هه‌به‌ته ئه‌م
هاوبه‌شییه‌ی که‌له‌لاماندا مانا به‌تـکست ده‌دات، یان به‌شـوه‌یه‌کی
تر بـم له‌ده‌قـکدا ئـمه به‌دوای هه‌وـست و پره‌نسیپه مرـییه
هاوبه‌شه‌کاندا ده‌گه‌نـین و هه‌ر به‌وه‌یش هه‌یده‌سه‌نگـنـین، یانی ئه‌گه‌ر
ده‌قـک خاوه‌نی ئه‌م شته نه‌بـت و لـی ونـبـت ئه‌وا بـ لای خـی سه‌رنج‌مان
به‌کـش ناکات و به‌داهـنـانی له‌قه‌م ناده‌ین. به‌ام وه‌کی تر شاعر
له‌بری ئـمه تـده‌هزرـت، زمان به‌قسه ده‌هـنـت، به‌ته‌وزیفکردنی
کرده مرـییه‌کانیش په‌نجه‌کانی شاعیر له‌گه‌لا دره‌وشانه‌وه‌دا نه‌رم
ده‌بـت:

شاعر ده‌ستی له‌سه‌ر شانم دانا

گوته‌ی له‌دووره‌وه ها‌تووم و نه‌زرم له‌خـم گرتوو

نیشانه‌ی زیندوو کردنه‌وه بناسم سروودی زه‌وی: ل57

دیاره له‌پراکتیکدا شاعر ئامانجی ئه‌وه‌یه له‌په‌خشان فشه‌رده‌تر و
چـو‌پـتر و ده‌وـمه‌ندتر و خه‌یا‌ییانه‌تر بـت، چونکه به‌گو‌ره‌ی"ئی.
ئـس. دا‌اس"خه‌یا‌ا چیدی مه‌له‌که‌یه‌کی له‌فیکر دا‌بـا‌او نییه که
بـگومان سه‌رچاوه‌ی سه‌رتاپای داهـنـانه‌کانی مرـییه. شاعیریش هه‌رده‌م
ئامانجی ئه‌وه‌یه که‌له‌فه‌زایه‌کی که‌متردا مانا و مه‌به‌سته‌کانی
به‌ده‌سته‌وه بدات و زـربه‌ی جاره‌کانیش مامه‌ه له‌گه‌لا حا‌ه‌ته‌زـر
ئا‌زه‌کانی هزرده‌کات، ده‌یه‌و گـانـکاریه‌ک له‌ده‌قدا
به‌نـته‌دی، له‌ناویدا، بوون به‌ئاماده‌یییه‌کی مرـیی بدات، تا له
ئه‌نجامدا دنیا‌بینی، یان تایبه‌تمه‌ندـتییه‌کی شعیری ده‌سته‌به‌ر
بکات:

په‌یامبه‌خش دـم له‌سه‌ر ده‌سته‌کانی ئاده‌خات و له‌چاوی نزیک ده‌کاته‌وه

قه‌ت دـی‌وا پـکازـوه و زه‌رده‌په‌ی نه‌دیوه سروودی زه‌وی: ل54

*هه نده کانی وشه شیعریی

هه میسه وشه دوو لایه نی هه یه، لایه نی خودیی و لایه نی بابه تی. هه میسه دنیا یه کی تر له و دیو وشه وه خئی مات داوه، ئه ویش جیهانی ئاگاییه، وشه- زمان ئامراز کی بـوـنه یه بـگـزارشت کردن له باره ی جه وه ره ی واقعیه وه له په یوه ندی به مرـقه وه. زمان وامان لـده کات به شـوه یه کی هـشیارانه شته کانی ده وروبهرمان ببینن. که واته له پـسه ی هـشیارییدا ئامراز کی بـهاوتایه. بـیه ئه گهر به و هـشیارییه مامه ی له گه دا نه کر ت ناتوان تـکار فهرمای خئی به شـوه یه کیشیاو و به جـ ئه نجام بدات و له ئاکامدا کار کی ئه وتـ ناکات شته کان به وونی و بـگهر دیی له ده وروبهرمان به دی بکه یین و گرفتمان بـ دروست نه بـت له بهر جه سته کردن و په رچه کردنی ئه و بابه ته ی زمان گـشت و خوـنه که ی پـکه ده هـنـت، له گرتنی ئه و بـحه ی ئه گهر وانه بـت ئه واه به خاوخلیچکی و شـواوی به دیار ده که وـت:

له سه بهری گهرمی دره خته که دا بزه یه ک بـ کامـرا بکه
حه کایه تی مردن که مـک له ژیان درـژتره سروودی زه وی: ل55

باران بـ ئه وه ده بار خئی ون بکات
بـ ئه وه ی نییه خئی بدـزـته وه سروودی زه وی: ل115

*شیعر و یه کـتی بابه ت

ئایا لـره دا ده کر بـ به وردی قسه له سه ر چوارچـوه ی شیعریی بکر ت به تایبه تی له ووی بابه ته وه، له ووی یه کـتی بابه ته وه که کاراکتهر به و چوارچـوه یه ده به خـشـت؟ بـگومان، چونکه ئه مه شتـکی ئه سته م نییه، له بهر ئه وه ی ئـمه له بهرده م تـکـسته کانداهـرانبهر به هـیکه لـک اده وه ستین، ته ماشای کـمه لـک که ره سته ناکه یین که هـشتا پـوه نـدیـان پـکه وه نه سازاندووه، که هـشتا ههر که ره سته ی خاون، له وانه یه له هـند شـوـندا سه رنجی جـره هـبـزـکانـک بدر ت، ئه ویش بـ ئه وه ده گه بـته وه که شاعیر کاراکتهر کی به ئه مه کی سه رده مه که یه تی، به و مانایه ی که ئه و پارچه پارچه بوون و لـکـترـازانه ده روونییه ی که سه رده مه که پـی به خـشـووه، ئه و ده یگواز بـته وه ناو ده ق، ده توانین بـن ئه و له هـند بارود خدا کار فهرمای ئاـوـنه ده بینـت که پیشاندانه وه و په رچه کردنه وه یه، بـگومان به شـوه یه کی سایکـلـژیـانه. ئه و ناتوان ت خئی وا ده ربخات و بنـوـنـت، قهواره یه کی تـکـمه له ناو خود کی بـهـز و لـکه هـوه شاوه به رده سته بکات. به م پـیه ده کر بـ بـین یه کـتی بابه ت له م ده قانه دا ده که وـته ده ره وه ی چوارچـوه ی ده قه وه، ژیان خئی یه کـتی بابه ته، ژیان، دیاره به سه رله بهری جوانیی و دزـوییه کانیه وه یه کـتی

بابه ته. چونکه لـره دا ته واوی که رهسته کانی جیهانه شیعریه که له ئه زموونی ژبانی شاعیرو قووـاییه کانییه وه وه رگیراوه و جیهانه که یـ بنیا تنراوه:

مانگ دهستی نرایه هـهـفـیووه
له تریفه یـخـی زیاتر که سی نییه
له کانییه کیش ده پـچـته وه که هیچی له باره وه نازانـ
کانیش له ئاست جـگه ی دامـنی خـی
که و
لا و

کوـره سروودی زهوی: ل60

ئه گهر پاشینه ی شاعیر ئه زموونه بـچـه ند و چوونه که ی بـتـ، ئه وا له نـوانی ئه زموون و گوزارشتکردن لـیه وه ههر وه کو نه زار قه بیانی بـیـ چووه دابـان نییه. نووسینیش ژبانه وه ی ئه و ئه زموونه یه به شـوه یه کی کامـا، به شـوه یه کی هونه ریانه ی باـا. خودی شاعیریش ئه و منه شیعریه له سهر کاغه زدا داده هـنـد که ئه رکـکی گرینگی هه یه ئه ویش وونکردنه وه ی په یامه کانه ههروه کوـسان جـن پـرسـ"ئامازه ی بـ کردووه:

گه وره م نه شونما ئه گهر به درـ ماچ بکه م
خودا و خود سزام ده ده ن سروودیزه وی: ل58- 59

اـبردوو و داهاتوو له ناو یه کدا مردوون
قاجی ئـستاشیان له ناودا سـه سروودی زهوی: ل121

*هه نه ده دیار و نادیاره کان

هـنگه ناوه رـک و تاك وشه کانی جیاوازییه کی ئه وتـ به خـوه نه بینن، چونکه جیاوازییه که له ساتوسه و دادایه له گهـا جه وه هری شاعر و زمان خـیدا، ده شـبوترـ ئه وه ی که یاخیبوون و سه رکـشی پـوه دیاره تاـاده یه کـفـرمه، واته مه بهستی سه ره کی ئه و یاخیبوونه له و فـرمه گشتیه ی که باوه و کـده نگیی له سه ره. هـنگه شتی جیاوازی هه بـت، بهـام که ده ریده بـت و ته وزیفی ده کات به جـرـکـ ئه نجامی ده دات که تا ئه ندازه یه کـهاوتای نییه، نه بینراوه، پـشتـریش به و شـوه یه نه خوـندراوه ته وه، لانیکه م له ناوه نده که ی ئـمه دا. دیاریشه شاعر بـجگه له وه ی بونیادنانی زمانـکی جوداواز و په ره پـدان و پـشـخـستنی له ئه ستـدایه، ئه رکـکی دیکه شی هه یه، ئه ویش و شـنبـیرکردن و ده وـمه ند کردنی زمانه، واته زمان والـده کات ههـگری پاشخانـکی

مه عریفی قوو بتر بـت و بـکی دینا میکینا نه تر له بـ ته یدا شار در او ه
بـت و به به ها و بابه تگه لی هه میشه خـ تازه کهره وه و کاز فـ دهر
بار گاوی بـت:

ترپه ی دـم گوـ له مـ شکم ناگرـ و شوـنپـی نا ناسرـ ته وه
کـمه بـکـ مردوو مـ میان له سهر ده ستیان اگرتوو ه
ده موچاویان ته و او سوور هه بـگه او ه و ئه و از ه ده درکـنن
په پووله بـوا به بـووناکی چرای دزانیش ده کا تسروودی زهوی: ل 62

شاعیر، هه بـته له میانه ی زمانه وه به شته کا نه وه په یوه سته، ده کرـ
وه کی تر بـ بـین زمان تاقه نیشتیمانی بـچه ند وچوون و بـ هاوتای
ئه وه. زمان تا ئه ندازه یه کی زـر به رجه سته کهری خهونی شاعیره، نه وه کـ
ژیا نه بـیا بـیستیه که ی:

ده توانم باوه بـه وه موو شتانه بهـنم که بینوو من
چونکه هه موویان خهون بوون سروودی زهوی: ل 63

هه تاو خهریکی دزینی پارچه قوماشه کا نی پرسه یه
داوای کرد له دزیه که یدا یاوه ری بین
ئهم داوایه تایه ته به و مرـقه ی چاوی دـی ناسیوو ه
سروودی زهوی: ل 125

بـگومان زمانی شیعیری زمان بـکی بارگاوییه به وـنه، له بـگای
وـنه شه وه ده یه وـت ئه و بـاستیانه ئاشکرا بکات که به هـیا نه وه نیازی
ئاشکرا کردنی مانای ئه زموونه تایه تمه ند و که سییه که ی خـیه تی.
سهره نجام ههروه کو ئه وه ی که بلیخانـف بـی چوو ه شاعر بیرکردنه وه یه
به وـنه. بـ ئه وه یش که به وردی ئه وه دیاریبکه یین ئایا دیارده ی
وـنه ده بـچی بـت، بـ ئه وه ی ئه وه یش دیاریبکه یین ئاخـ وـنه پـش هزر
ده که وـت، یان به پـچه وانه وه، ئه و له گهـا گاستـن باشلاردا پـویسته
بـین شاعر پتر له وه ی دیارده ی ئاوه ز بـت، دیارده ی بـحه. به م
پـیه یش خه یاـا بـکی گه وری تـدا ده بینـت. به و مانایه ی که وزه یه
له دا هـنن و توانایه له هـنانه ئارا و قابلییه ته له سهر
کـکردنه وه ی جیاواز و هاودژه کان و یه کخستنی نه گونجاوه کانه له
گشتـکی لواو و هارمـنیدا. له وه یش بترازـ توانایه کی مه زنیسه له
تـکشکا ندنی یه کـتی وواـه تیانه ی شته کان و تـکو پـکدانی پـوه ندیه
شه قـیه کـنه کان له پـناو سهرله نوـ بنیادنا نه وه یان. به مجـره یه که
ژیا نـکی شیعیری به کـنسـپت ده به خشرـت، ئه و کـنسـپته ی که پـویسته
به هه نوو که وه پـوه ندیدار بـت و هـنگدانه وه ی حاـیبوون و ده رکـ

پـکـردن بـت بـ خودی سـرده مه که خـی:

هـمـیـشـه یـه کـم بـارانی ساـا دـخـشم دـه کـات و دوا بـارانیـش دـه مـترسـاـا
نازانم بـا ناتوانم تهـواو له باران نزیک بـمهـوه
یادداشتـنامه یـه کی توندوتیژم داوه ته یه کـم بـارانی ساـا
نـهـرم بـبارـا

نان نـهـرم ئاوپـرژـان دـه کـرـت
شانـه ی هـه نـگـوینـیش بـه نـهـرم ی بـا دـه بـت سـروودی زهـوی: ل68

ناـی ئهـسـپ لهـق بووه و سـروشـت تووـه و دـخـراپـه
ئـه ی هــزی دـیدار و ئهـفسـوونـی و وناکی خودا
فـهـرمان بـه دـم بـده خـراپـه دـهـرکا تـسـروودی زهـوی: ل67

*شـیـعـر و اقـیـعی خـود یی خـی دـه ئاـفـرـاـا

دیـاره شـیـعـر هـمـیـشـه و اقـیـعی خـی دـه خـوـقـاـا و کـمـهـک له دـهـرهـوه یـش
دـهـخـوازـت بـا ئهـنـجـامـدانـی ئـهـم کـاره ئاـا زهـی، و اقـیـعی حـاـا یـش
دـهـوشـانـهـوه ی زیـاتـری پـاـدـهـبـهـخـشـت. شـیـعـر هـه نـدـجـار لـاـرـهـدا لـاـژیکـکی
فـاـتـگـرافـیـانـه ی هـه یه، زوومـکـه وـنـه ی نـزیکـتر دـهـگـرـت، کـهـه کـه یـان
دـهـکـات و سـهـرهـنـجـام کـه تـهـواو ئاـمـاده دـهـبن، دـه یـانـخـاتـه تووـی
ئـهـلـبوومـکـه وه، دـهـتـوانـین بـا یـن ئـهـلـبوومـه کـه چـه کـامـه یه، بـهـاـم ئـهـوه ی
کـه لـاـرـهـدا جـیا کـاره گـاـهـنـیگـا کـانـه، هـهـر فـاـتـیـهـک له پـنـتـکی دـانـسـقـه وه
دیمـهـنـه کـه ی خـی اوشـکار دـه کـات و له چـوارچـاـوه یه کـی ئـهـفسـوونـاوی
سـهـر سـامـکـهـردا ئـهـوقـی دـه کـات. ئـهـو دنیـایـه ی له دـهـرهـوه ی دـهـقـدا بوونـی
هـه یه، له سـهـراپـا و بـه دـرـژایـی مـهـودا و هـهـنـدـه کـانی تـژیـه له
دـژوازی و نـهـگـونـجان، بـا گـومان دـه قـیش زـاـر لهـو دنیـایـه وه دـوور نیـه و
ئـهـو دـژوازیـانـه دـه گـوازـتـه وه بـا ناو خـی، ئـیـتر دنیـایـهـک ئاـفـهـریدـه
دـه بـت کـه گـواستـنـه وه ی کـتـوپـا له شـتـکـه وه بـا شـتـکی تـهـواو جـیا واز
زاـا دـه بـت و تاـا دـه یـهـک دـهـق هـه نـاسـه سـوار دـه کـات، ئـهـگـهـر بـه شـاـوه یه کـی
اـو کـه شـانـه یـش سـهـیری بـکـه یـن ئـهـوا پـه یـوه نـدی بـا گـه کـان کـاـا بـوونـه وه یـهـک
دـهـسـتـه و یـهـخـه یـان بـووه تـه وه، له مـلاولـه و لا یـشـدا پـاـوه نـدیـه کـان بوونـی خـی یـان
له دـهـسـتـداوه، بـهـاـم و هـکی تـر کـه تووـژـی سـهـره وه ی ئـهـو اـو کـاره بـه جـا
دـهـهـاـا تـهـهـمان ئـهـو دنیـایـه ی دـهـره وه ی دـهـق دـه بـینـین کـه شـیـعـر بـه یـاسـا
و لـاـژیکـی خـی ئاـفـهـریدـه ی کـردـتـه وه و هـهـسـت ناکـرـت کـه کـه مـوکـووـی
تـاـا هـه بـت و ئـهـو یـه کـتـی بـا بـه تـیـه یـش کـه له لایـهـن زـاـر کـه وه جـه خـتی
له سـهـر دـه کـرـتـه وه هـاـنـده بـزـر بووبـت کـه بـه زهـقی بـهـو دـه قـانـه وه
دیـار بـت کـه و اقـیـعـی کـی بـا یـه کـتـی و پـا هـا و دـژیـی نـمـایـندـه ی دـه کـهـن.
بـهـاـم و هـکـو شـاـوه و فـاـرم دـه شـا پـاـوه نـدیـه کـانی زـمان نـه تـوانـن
یـه کـتـیـه کـی بـا بـه تـی بـه رجهـسـتـه بـکـهـن، بـه دیـوه کـه ی دیکـه یـشـدا ناوـهـرـک

به ئەرکی ئەو هه دهستت، ئه ویش ئه گهر بـت و هـچاوی ئه و واقیعهی
دهره وهی چامه بکهین، که وه کو شه قـا شـه ژان و دابـانی و وکه شانه
پیشان ده دات، وهـلـ له و دیوی ئەمانه دا بـ شـک ئه وهی بهـگه نه ویسته
یه کـتیه کی با به تیانه ی مکووم و تـکمه یه:

کتـبـک له ئومـدی خـیدا دی داینه وه

شوـنیشمان له سهر زه وی نییه

ئه گهر هه شمانـبـت یارییه کی ئاگر بازیه

تیشکی سووتـنـهر شه مـی توانده وه

پا یزیش سووکا یه تی به شکـی درهخت ده کات

وه کو عه لیشیشی فیکه بـ کـشراو

ده ممان بهرز کردووه ته وه سروودی زه وی: ل 69-70

به په یژه یه کی نووستوو هه ده کشـمه ناو تاریکی و ووناکی

په یژه ته نیایی و ترس و واقـوـمانه

تاریکی لـوی له کوـمی ووناکی ده کات ته وه سروودی زه وی: ل 70-71

*سه رکه وتنی ههسته کان له ناوه وه بـ دهره وه

دیاره وـنه کان بیر و ههسته کان ئاشکرا ده کهن، سـزه کان به رجهسته

ده کهن، هه ژموونی وـنه کان لایه نه کانی دیکه ی شیعـر تاـاده یه کـ

کاـده که نه وه و لـیـی به بابـهت و مانا ده به خشن. یه کـک له خـهـسه ته

دیاره کانی شیعـر کـ که وـنه دایهـناوه ههستکردنه به بوونی کـمهـه

گرـیه کـ له نـوان گواستنه وهی وـنه کاندـا، که ئه مه ییش واده کات له

هـوتـکی سروشتی و بـگرـ وگـیـیه کی شیعـری بـبهـری بکات. ئه گهریش

شیعـر پـبه پـ خـی له چه مکی وـنه دا ببینـته وه ئه وـا مانای ئه وه یه که

وـنه ئـلیمـنتـکی سه ره کی و یه کانه یه له پـکهـنان و به دیهـنانی

شیعـردا. "سی. دهی. لوویس" له کتـبی وـنه ی شیعـرییدا دهـت:

داهـنان و بوـری و به پیتی له وـنه دایه، ئه مانه هه مووی به

"خـاـکی به هـز" له قهـم ده درـن، بهـام ئه و هـحـی که به سهـر چامه ی

هاوچه رخدا باـادهسته وه کو هـر هـحـکی دیکه شیمانه ی ئه وه ی هه یه

له دهست ده رفـرتـ. ههـبه ته وـنه ییش هه رده م جـگیره و خودی قه سیده ییش

له دهره نجامدا وـنه یه، ده کرـ هه موو شتـکی بگـت، بـ نموونه

ئاـسته، شـواز، بابـهت، فـرمـ... تاد، بهـام وـنه هه ر به جـگیری

له پـکهاته ی شیعـردا ده مـنـته وه و هه ر وه کو پـوهـری سه ره کی و شکـی

شاعیر و به رزی و ژیا نی به رجهسته ی شیعـرییش ده مـنـته وه به و

پـیه ی "درایدن" ئا مازه ی پـداوه:

په پووله بـوا به ووناکی چرای دزانیش ده کات سروودی زه وی: ل 66

تریفه ش چه ند له ئاسکـکی دووگیان ده چـ

به نهرمی پ هه ده گر سرودی زهوی: ل 67
نووشتهی چاوه زار به ناوچه وانی خانوو ج لانه ده کات
سرودی زهوی: ل 82

درهخت تا بهرز نه ب تهوه س بهر ناگر سرودی زهوی: ل 82
ل دانی د هه موو شت کی من ده زان و چاوساگی هه قیقه ته
سرودی زهوی: ل 85

ب گومان نهوهی که هاوگونجانندن له میانی و نهکاندا به دیده ه ن ت
ککهوتنی بابهت و و نهیه. و نه گای بابه ته که شن ده کاتهوه،
که مه کی ده کات خ ی باشر به دیاربخت، یان بد ز تهوه. "ئی. ئی.
یتچاردز" پ یوایه: ئه و توانا سه رسامکه ره ی شاعیر ب
هاوئا هه نگکردنی قسه، ههرچی چ ن ک ب ت به ش که له و توانا فره
سه رسوو ه نه رتره ی هاوئا هه نگکردنی نه زموون. خودی نه زموونی مر ف
که هه میسه بابه تی ته وای شاعر بووه. شاعر کات که قوو اییه کانی
مر تهیده کات، خه س ه تی نو، یان جیاواز به شتهکان ده دات،
مانایه کی پ زه تیغانه یان پ ده به خشت، له و هیه که ده توان ت
ج گایه کی شایسته و پ به پ ست له جیهاندا دهسته بهر بکات، چونکه
ههروه کو ماکلیشیش ئاماژه ی پ کردووه: شاعر یه که له و گایانه ی
که مانای ژیانمان ب اقه ده کاتهوه و قوو ترین پ داویستییه
مر ییه کانی شمان نهوهیه که مانا ب ژیانمان فهراهم بکهین:

کیسه ا که سه ری خ ی ده باتهوه ناو قاوگی
له قوو ایی خ ی ده وان سرودی زهوی: ل 72

جا نه گر شاعر ههروه کو نهوهی کریست قهرک دو ا ب ی چووه: یه که ک
له ک نترینی نه و چالاکیه ئ ست تیکیانه ی هزی مر قایه تی ب ت ئایا
نه ته رنه تیفی دیکه ی هیه؟ واته ده توانین پشتگو ی ب خهین و ههست به
نا ته وای و ک ماسیه ک له ژیان ی مر ییماندا نه کهین؟ دیاره تا
ئ ستا ئه م پرسیاره ب وه ام ماوه تهوه، چونکه شاعر ب ح ی مر ف
له م سه رده مه یشدا پ داویستییه کی په یگیره و سه روم ه له وه ی به
ک ی پ زه تیغ و گرینگ هه بست ت له پ شختنی و پا قزکردنه وه ی له
گونا هه زه مینییه ناچیزه کان، هشتا ت په اندنی ق زه وونی و
یه کد خیه کانی ژیان ه و جیهان ک به ئاده میزاد ه و ده بین ت که
ههست ده کات پ نه وه ی پ وه ن دیداره و ناتوان ت دهستبهرداری ب ت:

سه رم له تاریکی و ووناکی سوو ماوه
کامیان له بهر کامیان هه د ن سرودی زهوی: ل 71

وډدهچټ ته فلاتوون بایه‌خی بهو چټر و له‌زه‌ته دابټ که شاعر ده‌یبه‌خشټ، ئه‌ریستیش بایه‌خی بهو کارفهرمایه دابټ که شاعر ده‌یبنټ، هه‌به‌ته وه‌زیفه‌ی شیعریی له‌ای ئه‌ودا خټی له‌"کاتارسیس"دا ده‌بینټه‌وه که ده‌کر چه‌شنی فیلته‌رک بټ پاڅ‌کردنه‌وه‌ی ده‌روونی مر لټی بټ‌وانین، به‌ام ئمه‌ پمان ناکرټ شاعر له‌یه‌کک له‌م دوو به‌خشه‌ی خټی دامالین، یان به‌بټ یه‌کک‌کیان وټ‌نای به‌رکه‌مالبوونی بکه‌ین، چونکه بټ ئمه‌ چټر و وه‌زیفه‌که‌یشی هر پټ‌داویسته:

ده‌ستی بکوژ چرچ و لټچ و په‌ه‌ی تټ که‌وتوو
ناتوانټ خه‌ون ببینټ که په‌پوله‌یه سروودی زه‌وی: ل66

زه‌وییه‌کی دانه‌چ‌ندراو نه‌یتوانی بزه به‌نټه‌ته سر لټ‌وان
هه‌می هه‌شمه‌ند پټی اگه‌یاندم سروودی زه‌وی: ل114- 115

به‌گه‌نه‌ویسته که ئوم‌د و ئاواتی بټ‌هاوتا و بټ‌چا‌ش و به‌ره‌ه‌ستی شاعر جگه له‌ شیعر پته‌یی شتټ‌کی دی نییه، بټ‌ریس پاسته‌رناکیش ئاماژه‌ی به‌وه‌ داوه‌ که: تاقه‌ په‌یام‌ک که ده‌که‌وتنه‌ ته‌ستټی شیعره‌وه‌ ئه‌ویه که جوان بټ‌هه‌به‌تا به‌گو‌ره‌ی ئه‌م چه‌مکه بټ‌هه‌ندټ شو‌ن له‌ جه‌سته‌ی ده‌قه‌کانی سه‌باح ئامانجیان پټ‌کاوه‌و به‌رده‌وامه له‌ گټ‌انه‌وه‌ی خه‌ون و واقعی تټ‌دا ناتو‌نټه‌وه‌ و به‌و شټ‌وه‌یه مشتوما‌ی ناکات. نه‌بوونی شاعر، یان چک‌کردنی له‌ژیانیدا بوونی گه‌وره‌ترین بټ‌ئوم‌دیه له‌قه‌واره‌یدا. له‌م لاپه‌ه‌ شیعریان‌ده‌ا ده‌ق به‌ شټ‌وه‌یه‌کی چه‌سه‌نه‌رانه هه‌ندی ئستای به‌سه‌ردا زا‌ه، یان هه‌موو هه‌نده‌کانی له‌ هه‌نوکه‌دا شاردټ‌ه‌وه، هه‌گری هه‌ندی ئه‌م ساته‌وه‌خته‌یه و له‌ میانیه‌وه به‌ر ئستا ده‌که‌وین وه‌ک ئه‌وه‌ی له‌ به‌ران‌به‌ر فیلم‌کدا بین که به‌ ته‌کنټټ‌ژیا‌ی (سه‌ هه‌ندی-3د) پیشان بدرټ، یانی له‌ هه‌موو لا و گټ‌شه‌یه‌که‌وه ئستا به‌رجه‌سته بکه‌ن، ئه‌مه‌نده به‌ پټ‌اوپ‌یی وکتومت ژیا‌نی خټی ژیا‌وه و ده‌ژټ، کتومت شاعر دټ‌ته‌وه‌ی بټ‌داب‌ه‌نټه‌وه، به‌چه‌شنټ‌ک ئه‌و کاره‌ی بټ‌ئه‌نجام ده‌دات که هه‌رگیز مه‌ودایه‌ک له‌نټ‌وان ئه‌و دوانه‌دا به‌دی ناکرټ، ته‌نیاسروشتی ئه‌و دیاله‌کتیکه ده‌رک پټ‌ده‌کرټ که له‌نټ‌وان هه‌ردوولادایه. ئه‌م ئه‌زمونه به‌جټ‌رټ‌کی با‌ان‌سدارتر خټی ده‌نو‌نټ و وو‌او‌ووی جیددیه‌تټ‌کی ئه‌وت‌مان ده‌کاته‌وه بټ‌بین‌دنیای شاعر هه‌شتا هر به‌رده‌وامه له‌ به‌خشینی پیت و فه‌ به‌دنیای واقع:

براده‌ران بټ‌بایه‌خن ئه‌و به‌ردانه‌ی بټ‌مل‌شکاندن ده‌یهاو‌ینه به‌رپ‌ی
یه‌کتری

مانگ له‌ ئاسماندا ته‌نیا‌یه و گټ‌رانی هه‌مووشما‌نه‌سروودی زه‌وی: ل76

بـگومان (سه باح هـنجدهر) هزرـکی بهرجهسته کهر و بینین ئامـزی ههیه، به ئیحای تابلـیه که وه شاعر ده نووسـت که پـشتر له زهینیدا ئامادهیی ههیه و دواچار هـهـکان و هـنگهکان و فیکهره مـدـرنهکان هـدی هـدی ده بنه ایهـا و هـنراوه کانیان لـ بهرهم دهـنـت، ئیتر پـویسته له سهر خوـنهر به هـموو ماناکانی خوـندنه وه دهقهکان بخوـندنـته وه. به مجـرهـش ایهـیه که له نـوان کـزمـزی (جیهانی) تایبه تی و کـزمـزی گشتیدا بوونی ههیه، یانی لـره دا شـتـک نییه ناوی جیهانی تایبه تی پـه تی، یان جیهانی گشتیی پـه تی بـت، هـردووکیان له کارکردـکی دوو لایه نه دان، واته جه دهلییه تـک له نـوانیاندا درـژهی ههیه، به یه کتری کارتـکـراون، گـانـی یه کـکیان گـانـی بـچـند و چوونی ئهوی دیان ده گهیه نـت:

ئهو هـموو خهـکهی که وتوونه ته دواي ئهسپ

چاوهـوانی هـهـوا بـکن

چ هـهـوا بـک

بـ باـی باـنده پیت و فهـ دهـژـنـته سهر پشتیسروودی زهوی: ل75-76

* وـنه و جووـانه وه

شاعیر، وهـک هه میسه له میانهی زنجیره وـنهیه که وه ده جووـانه وه، که ههست و سـزمان ده خرـشـنن و ده یانهـننه جووـله و ورووژان، که ههرگیز خـای نین له بهـها ئـنـتـهـیهکان و یادهوهری شیعریمان ده ههژـنـن، ئـمه دهـبـ دووباره پـیـی اـبـینه وه، دهـبـ دووباره وـنهکان کـبخهینه وه و تابلـیهکیان لـ دروست بکهین که سهره نجام قهسیده کهیه و ئـمه ده یخوـنینه وه، واته ئهـو تابلـیه ده توانـبـته پانـمایهـک که له هـموو هـهـنده کانییه وه چامه که بهرجهسته ده کات. یانی گهـانه وهیه که بـ خود، که ئه ویش به ناـسته وخـیی گهـانه وهیه بـ واقع، یان په نابردنه بـ ئهـو واقعیهی که خود ده رکـی پـده کات و خـی تـدا ده بـنـته وه که ههقیقه تـکی جیاوازی بهرهمهـناوه، ههقیقه تـکی نوـهروه کو فیکتـر شکـه فـسکی ئامازهی پـکردوو، هـموو پـوهـندییه ئاسایی، یان کـنهکانی زمانی تـکوپـک داوه و یه کـتی وـاـه تیـی شتهکان ته فروتونا ده کات و پـوهـندییه کی دیکه و یه کـتییه کی تریان بـ ده گونجـنـ، که ئه مهیش به دـنیاییه وه هـوـکه بـ ئه وهی له ههچه وه شـتـکی جیاواز بخوـنـت، ئه گهرچیش زـربهی هـهـوـه کانیشی ده گه نه بنهست:

بخوور تا نه سووتـ بـنی بـاو نا بـته وه

درهخت تا بهرز نه بـته وه سـبهـر ناگرـ

ئاو تا نهـوات ئاوازی لـ پهیدا نا بـت

پشک تا نه بته خه مَش با نایبات سروودی زهوی: ل82
چ ه گربوون و نیاز کی پا که به هیواوه اکی
وو خساری مه حا ده بته ئاو نه ب بهرانبه سروودی زهوی: ل83

* لہجہ کی شیعری

دهش و نه له شيعردا بهرجهسته ترين ئليم انت بـت، ئه گهرچيش به سهر دنيا يه كي كـلكه هـنگينه ييدا ئاو هـامان ده كاته وه، بهـام ئايا شيعر ته نيا و نه ده يخو قـنـت، يان شتگه لـكي ديكه يش له پـكهاته يدا به شدارن؟ ههر بـنـمـوونه: ئـبـژـكت، خـهـيا، پرسيار، خـهـون، زمان، گـگـانه وه، ياده وه ري، كات و شوـن، دنيا بيني، فه نتازيا... تاد، بهـام مهرجي سهره كي ئه وه يه كه شيعر بـته بهـته يهـك و ئهـمانه و ههر چي ئـليمـنتـكي تر يش هـهـيه بـگرـتهـخ و به شـوهـيه كي گشتـگرانه يهـكـتي فـرم و ناوهرـك پـكـبهـنـ، كه دوا جار ده بـته يهـكـتي بـابهـت تـيدا و به ئا قاري مانا يه كي گشتي دهـمانـات و پهـيامـكي لـوه هـهـدهـگـزين. بـگومان ئهـوانهـيلهـسهره وه ئاـماـژهـيان پـدرا، پـويسته سهرتـاپا تـك بـژـن و پـكهاته يهـك بخو قـنـن كه خـي له يهـكـتي بـابهـتدا بـينـته وه، هـهـبهـته بهر لهـمانه هـموويشي مـتـيف شـتـكي ئـرگـاني و گرـينـگه و پـداگري ده بـته مـايـه ئه وه ي ئو ئـليمـنتـانه له تـكـستـكدا ئاـوته بن و گوتارـكي شيعري كامـا بخهـنه وو. بـجـگه لهـمانه لـژيـكـيش لهـم دا هـنـانهـدا بهـشداره، كه پـويسته زـربهـز بـت و پرد له نـوانـي و نهـكان و سهرجهـم ئـليمـنتـهـكاني ديـكهـدا دروستـبـكات و له كاتي خوـندنـه وه يدا هـست به شـيرزهـيي و پهـرتـوبـاوي نهـكـرت. هـنگه هـهـبـت بـپرسـت: لـژيـكي شيعري چـيه كه وا پهـيدهـرپهـي دووپـات ده بـته وه؟ دياره ئهـو جووـانهـوانه يه كه گواستـنه وه شيعريـهـكاني دووتوـي دهـق شـياو و مومـكين دهـكـن و ياساوـساـكاني بهـرقهـراردهـكـن و سهـليـقهـيهـكي سهرئاسـاي پـناوـت بـ دهـركـپـكـردني، ئهـو خوـنـهـري كه بهـدواي پـوهـندي اـيهـهـكاني قهـسيدهـدا دهـگهـت، بهـدواي ئهـو پـوهـنديـانهـدا دهـگهـت كه بهـشـكان پـكهـوه دهـلكـنـت و گشتـك دروستـدهـكات دهـبـ بـزانـت ئهـوه عهـوداـي يهـك شـته ئهـويش لـژيـكي شيعريـه. بهـام ئايا ئهـو پـوهـنديـانه هـزامهـندي به خوـنـهـر دهـبهـخـش؟ مهـبهـست ئهـوه يه ئايا گونـجانـكي سهرجهـمـگير هـموو شـتـك لهـئامـز دهـگرـت؟ نـازانـم كـي يهـكهـمـجار و توويهـتي شيعر لـژيـكي ناوازهـي خـي دهـخو قـنـت، بهـام ئهـمه بهـگهـنهـويسته، لـرهـدا به ماناي ياساوـسا خـي دهـدات بهـدهـسته وه و ههر شيعرـك سهرلهـنو و بـ يهـكهـمـجار ئهـو لـژيـكه بـ خـي دهـئاـفرـنـ، چـونـكه تهـنـيا يهـك لـژيـك بووني نيـه، ئهـگهـرچـيش هاوـبهـشـيهـكي لـژيـكي لهـمـيانـدايه، بهـكو لهـاستـيدا ههر دهـقـك خاوهـني لـژيـكـكي سهربهـخـيه و پـبهـي ژمارهـي

ده قه كا نيش لځيكه كان هه مه جځر و بځ ئه ژمارن:

با ځنده ي دځريني هه ولځر شه هيد كرا

فځيني له يادمان ما

دايكي شه هيدځك تهرمي با ځنده ي دځريني هه ولځري

وهك ده سكه نځرگز و مځخهك

له قه راغ ځځگاكاندا بځ فرځشتن داناوه سروودي زه وي: ل 85-86

نواځه له قځزاخه ي مندا بځني خه مځاند

منيش له قځزاخه ي شيعر

ئرځ گيان له كوځي جهسته دا ده ژي سروودي زه وي: ل 85

دياره همر وه كو ځامبځ ده ځځت، سه باح لهم ده قاندها ته واو
سهرده مانه يه و ئه مه يش ئه گهر ځووكهش نه بځت ئه وا (نه ځيني
ده قيجياوازه). ئاشكرايه كه جځره ئه زموونگه را ييهك هځشتايش ئه م
به ره مانه ي جياكار ده كهن، ئه ويش ماناي ئه وه يه كه ئه و له
ئاره زوويه كي به رده و امدايه بځ هځنانه ئاراي شتځكي ته واو نوځ، بځ
هځناني گځځانكاري و خځجځهځشتن و ده قه كانيشي تيشك ده خه نه سهر
قځناغځك كه به ځگه نه ويسته بځسهر و به ريه كي بځه ووده تځيدا
به رجهسته يه و سكه ځځكي جياكارانه و تا يبه تمه ندانه ي بځ ده كځشن. ئه م
قځناغه ي ئه وي پځدا تځده په ځځت له وانه ي پځشووتر ي ده وځه مه ندره، چ
له ځووي بابه ت چ له ځووي فځرمه وه، ئه گهر چيش سه داي ئه زموونه
به را ييه كاني فهازي ئځستايشيان به يه كجاري به جځ نه هځشتووه و به
ته واو ه تي له تراديسيځ نه كاني شيعري پځشووتر دانه بځاوه، يان ده كرځ
بځځين هځشتا په يوه ندي به ځا بر دووي شيعري خځيه وه ههر به رده و امه،
به ځام هه ست به وه ده كرځت كه ئه مه يان گه يشته به وځستگايه كي ديكه
له ژيان و ئه زمووني گه و ره بوون و به ساځدا كه وتن. چونكه گه ځانځكي
تاقه تپځووكځن و جيدي به ناو ئه م به ره مه دا به و ځځحه تر ساوه
ئاشنامان ده كات كه له گه ځاندايه، به و ځځحه شاره زامان ده كات و
پځمان ده ځځت كه به دواي چيدا گيرځده يه:

دوا ځځژ ماځي شايسته ي نه مرانه

دره ختي مردني تځدا به سځبه ر و به ر بكه ين سروودي زه وي: ل 89

گه يشتم به شوځن پځي خځم و گوځ له بځده نكي مردن ده گرم سروودي زه وي:

ل 87

قه له هځش باځه ته په ده كات

منيش له و ئاسځيه ده ځوانم كه له ناو دځمدا درځژ ده بځته وه سروودي

*شیر و ئاشکرا کردنی واقعی خود

شیر لـره‌دا نامه‌ی خودـکه بـ دهره‌وه‌ی خـی، خودـکی له‌بیرکراو، خودـکی زیندانی، که له ئاکامدا بوو ته تاقه ده‌ستاوـژـک بـ گه‌یاندنی کرده‌یه‌کی مرـیی، بـ گه‌یاندنی هه‌قیقه‌تـک که ئاده‌میزاد باجه‌که‌یه‌تی، چوونه به‌ره‌و پا‌کو بـ گه‌ردیی و پا‌کیزه‌یی، به‌رزبوونه‌وه‌یه، گه‌یشتنه به ووناکی، ئه‌و ووناکییه‌ی له‌شهرمیدا پـغه‌مبه‌ره‌کانیش ده‌مرن، ووناکییه‌ک که ته‌ماهی کردنه له‌گه‌ا خدا، خودایه‌ک که ئاماده‌یییه‌کی کرده‌یی و په‌یگیری له‌زـربه‌ی شیره‌کاندا هه‌یه و گوزارشت له‌شتـکی زیندوو، شتـکی سه‌رئاسا ده‌کات، پـویسته دانبه‌وه‌دا بنـین که شیر بـچهند و چوون پا‌به‌ندبوون و لایه‌نداری هـه‌، کراسـک نییه‌ کرابـته به‌ر شتـکی ئه‌بستراکت، ئه‌گه‌ر وایش بـت ئه‌وا حه‌تمه‌ن کراوه‌ته‌به‌ر هه‌ندـک شتی به‌رجه‌سته که مانایه‌کمان پـده‌به‌خشن. بـیه که شیر بـده‌نگ ده‌بـت، که شیر ده‌سته‌رداری خـی ده‌بـت، ترسـک هه‌ده‌وه‌رـته سه‌ر خودی شیرزه‌ی شاعیر و هه‌ر هه‌موو شته‌کانیش:

هه‌میشه ته‌واو بوونی شیر ده‌مترسـکـنـ سروودی زه‌وی: ل79

*شیر و زمان‌ی خه‌ون

دیاره ئیدی زمان دره‌وشانه‌وه‌یه‌ک هه‌ده‌گرـ که ده‌شـ پـشتر خه‌ون زمان بووبـت و له هه‌شته‌مین کـشیر و له‌م وـستگه‌یه‌دا خـی به‌دیـهـنا بـت. سه‌ره‌تا زمان ده‌چـته دـخی به‌رایـی خـیه‌وه، وه‌کو که‌ره‌سته‌یه‌کی خاوی لـدـت، ئومـدی ئه‌وه ده‌کات شتـکی هـشن و جیاوازی لـوه بنیاد بنـت، نه‌زمانی ئاخوتنی خه‌کـ بـت، نه‌ئو زمانه‌یش بـت که ئه‌ده‌بـکی ته‌قلیدی په‌یجـری ده‌کات و گـانـکاری به‌سه‌ردا هـناوه و مه‌ودای له‌گه‌ا زمانی ئاخوتن وه‌رگرتوو، ئیتر ئه‌وه‌ی که دـته به‌ره‌م به‌بارته‌قای خه‌یاـا مه‌ودا وه‌رده‌گرـت و دوورده‌که‌وـته‌وه، ناچارمان ده‌کات به‌ووی ئاسـیه‌کی دیکه‌ی درـژتر و به‌رزتر امـنـین، له‌و فـرمه‌هـ نوـیه‌ی که شه‌قـا ده‌گرـت، وه‌کو ئه‌وه‌ی یارییه‌ سه‌یر و سه‌مه‌ره‌کانی یاده‌وه‌ری بـت له‌گه‌ماندا. له‌استیدا نووسین له‌لای شاعیری ئه‌م لـکـکـینه‌وه‌مان، ته‌واو وه‌کو نووسین نییه‌ له‌لای کافکادا، یانی کـشـک نییه‌ له‌پـناوی مانه‌وه، به‌کـو کـشـک که بـ گـگـینی چوارچـوه سوننه‌تییه‌کانی ژیان و وروژاندنی چالاکییه‌کی هـحی، هه‌وـکه بـ به‌تاـکردنه‌وه‌ی زمان له‌هـمه‌ ته‌قلیدییه‌کانی خـی و هه‌وـکـشه بـ کردنی مانا و سیمبۆلی ته‌واو جیاواز به‌سه‌رنوـشتی هه‌موو ئه‌و وشانه‌ی تامه‌زرـی نوـبوونه‌وه‌ن:

له گه ا هه ر دا بارين کدا

ترسي بو کان له هه ناوی زهوی که متر ده ب تهوه سروودی زهوی: ل79

له بهر خا تري ئه وهی درهختی مردنم به س بهر و بهر بکه م

د م له سينگمدا کت بى نو ژه کانی هه گرتووه سروودی زهوی: ل87

* ئاسته کان و گوزاره له خ کردنى زمان

سه ره ای و نه کتوپ و گواستنه وه بهرده وامه کان، چامه گشت ک
پ کده ه ن ت و ملکه چى يه ک يتمه، يتم کى ه ور و له سه رخ که له
ناخى قه سیده کانه وه هه ده چ ت. هه ر قه سیده يه ک به ه ی ئه م ه گه زى
کتوپ ييه وه ش ک کى کاتيانه به وه رگر ده به خش و وایل ده کات
په یده رپه ی بگه ته وه سه رى و هه و ب دات ايه ه ی شته کان پ که وه
ببه ست ته وه. هه موو ده ق کيشى ب گومان ژيانى تايبه تى خ ی هه يه و
به ه و رپى په ره ده س ن ت و پ ده گات. زمانه کesh له هه ند ئاستدا
نه ب ت ئه گينا ته جريد ده پ چ ته وه، له هه ند ئاستى تريشدا ده کر
بو تر ماناش په رده پ ش ده کات و وامان ل ده کات داواى سرووش بکه ين
ب ته وهی ئه و مانا شاراوانه که شفبکه ين و پ يان بگه ين. له استيدا
هه موو ئاست کى چامه کانيش خودانى ئه و چ یى و مه ندى و
ده و مه ندى هى زمان نين، له هه ند شو ن استه وخ یى وه کو گانگرين
به به ش ک له جه سته ی قه سیده کانه وه ده ئا ت، جگه له وه گوزارشتى
ا پ رت ئام زيش با ده ست ده ب ت که دياره هيچ هه ست ک ناو رووژ نين،
به ام ژيان پ داويستى پ يانه و خ ی هه يان ده هنج ن ت، ده ش ت
ب ين له و ج گايانه دا زمان گه ل ک يه کئاست ده ب ته وه و له خ ی
بتراز ئيحا ب هيچ شت ک ناکات و ته نيا چه مکه ناوبراوه که ی
پاسته رناک د ن ته دى، به و مانايه ی که ده ق ناکار ت مانا
فه ره نگيه کان به ج به به ت، يان ه تيبکا ته وه و ماناى ديارىکراوى
خ ی "يانى ماناى داه نراوى خ ی" به وشه ببه خش ت:

ئه و داره ی ته مبوورى ل دروست کرا

ئه و داره ی تابووتى ل دروست کرا

ئه و داره ی په يژه ی ل دروست کرا

ئه و داره ی فه لاقه ی ل دروست کرا سروودی زهوی: ل95

له سه ره تادا ته نيا جوانيى هه بوو

ن ره ی ک يه جوانيى بکوژ

له سه ره تادا ته نيا وشه هه بوو

ن ره ی ک يه وشه بکوژ

له سه ره تادا ته نيا به خته وه رى هه بوو

ن ره ی ک يه به خته وه رى بکوژ

له سهره تادا ته نيا نه مری هه بوو
نهری کیه نه مری بکوژ سړوودی زهوی: ل 65

ماسی حوز
دلفینی ووبار
نه هه نگی ده ریا
ته خته بووتی ئ قیا نووس
ئیره بیان ب یهک تاوی سه ندووه سړوودی زهوی: ل 19-20

گو دان
له سهر لوی په نجره
لامپا
له سهر لوی په نجره
دیوان
له سهر لوی په نجره
شم

له سهر لوی په نجره سړوودی زهوی: ل 72-73
*شيعروگه يانندن

ته گهر شيعر، به پي بچوونی تېستې گه يانندن بېت، ئهوا ده ب
گه يه نهر بېت، گه يه نهری هه ست و بير و خهون و خواست و ئاواته کانی
مر بېت، گه يه نهری هه قيقه تی دخی مری بېت، هه قيقه تېک که
وردزو لرس ئاوا گوزاره ی لده کات و ده بېت: به زيندووی له بگای
هه ست و سه زه وه ب دېا ده گوازر ته وه، بگومان ئه و ئه رکه یش ههر
ته نيا شيعر ده توان به وشه وه پي هه ست، که ئه مه یشی ئه نجام دا
ئهوا جگې ککې له گه ا مانادا ده کات و سهره نجام خودی شيعر خي
ئامانجه نهک گه يه نهر:

جوانی له بارکی شه ژاودا خي پېشان دام
ده موچاوی سړوشت به ئاسانی ئه شکه نجه ده در سړوودی زهوی: ل 32

دياره له دنياي شيعری سه باحدا سانس رېک له سهر وشه کان و شته کان
هه ست پنا کرېت، يانی هيچ وشه و شتېک له کنتېکستی شيعری ئاوديو
نا کرېت، به پچه وان هه هه ست به وه ده کرېت که له فهزای شيعره کانيدا
قه هم کی مندا کارانه سهرقا ي کرده نووسينه و ايی ده کات،
فېژن کی مندا نهی ده گمه نیش تانوپي دنياکي پې کرد ته وه و
پار زگاری به خيه وه کردووه، موتوور به به به رائه تکی ناوازه و
دنياه کی ئهوتی ئا فراندووه که بېجگه له شيعر به هيچ شتېکي ديکه
هاوچوون نيه، بيه ته ماشا ده که ين ده قه کان وه کو گوان لوانلېون

له ژيان، ژيان كه فوكو-يانه و پ-ي زیندوو ده بن و هه-ده چن، ئیتر
 شیعرییه له بهرزبوونه وه دایه، بهرزبوونه وه یه کی بهرچاوی
 دهسته بهرکردوو و ز-ر به زه قی ده رکي پ-ده کر-ت. ئیدی خواست و
 تمووچه کانی بهرده وام دنه ده دهن، هر وه کو ئه وهی نه گه یشتب-ته
 هر-می شیعری په تی، چونکه گه یشتن بهو شتهی که ئاوات-تی پ-ی
 بگات، به-ای "ئ-سکار وای-د" ده ب-ته بکوژی ئه و شته، واته وه کو ئه وه
 وایه پ-ی نه گه یشتب-، یانی دووباره کردنه وهی ژیا ن-کی سیزیفیا نه،
 واته هه-وه رینی هه موو تمووچه کان، هه-یه ته تمووچه کانی شاعیر ب-جگه
 له هه نگاوانان به ره و ئه و ج-گایا نهی، که کهس پ-یان نه گه یشتوو
 شت-کی تر نین و له -استیشدا شاعر هه نگاوانا نه به ره و ئه و شو-نه ی که
 نازان-ت چیه، ب-یه هه میسه هه-ه کان دووباره ده کر-نه وه:

ده مه و- ب- شو-ن-ك ب-م

شو-نه که ت-ی ئه ی شاعر سروودی زه وی: ل 104

شاعیریش دیاره هرگیز یاده وه ری نا پاکیی ل-ناکات، شه نکر دنی شته
 د-رینه کان به سروه یه کی تازه هه رده م -ح-کی ب-و-نه و سه یریان
 پ-ده به خش-ت و قوو-اییه کی تازه یش له ناخماندا به ئاگا ده ه-ن-ت.
 جیهان هه میسه بهر قه راره، سوواوه، له -استیدا ز-ر ده م-که سوواوه،
 پ-ینا کر-ت ت-یدا بهرده وام ب-ت، ئیدی ب- ئه وه ده ک-ش-ت
 ئه-ته رنه تیف-ك بخو-ق-ن-، یان لانیکه م بید-ز-ته وه، جیهان-ك
 دابه-ن-ت تایبته ب-ت به خ-ی که ئه ویش له و خه ونا نه دا ده رك
 پ-ده کر-ت که -وو به ری ده قه کان خه و-وو ده کهن. ب- به دیه-ن-انی ئه م
 باره یش خه یا-ا ده ب-ته په رجووی شاعیر، ده ب-ته ج-ژوان و ت-یدا به
 ئامانج و خواسته کانی ده گات، بهو شتانه ده گات که واقع ل-یان
 ب-به ری کردوو، به-ام ته نیا جه مسه ر-ك نییه له پ-س-ه ی شاعر
 نووسیندا، به-کو به شدار-کی سه رسه خته و ئه گهر ته نیا خ-ی ت-خ
 ب-ته وه و -وون و ن-ت ده ربکه و-ت له ناو دیمه نی شاعر دا ئه و چیدی
 وه کو شاعیر-ك دیار نام-ن- و ده ب-ته خهوبین-ك، خهوبین-ك که هیچ
 پ-وه ندیه کی به دنیای ئاگایی و ده ره وه وه نییه و له هه موو شت-ك
 داب-اوه "ب-گومان به ب- به شداری کردنی هه گه ز و ئ-لیم-نته کانی
 دیکه ی کرده ی نووسینی شیعری":

باران وهك ئه وهی

بلیمه تی دهروونی ئاگرم پ- ب-

یان به خته وه ری خ-ی ئاشکرا بکات

ده نگی نزم کردوو ته وه و به نه رمی له گ-م ده دا

ئیدی ده ب- من گ- ج- به-م و ب-مه ده ر-سروودی زه وی: ل 38- 39

ئاسوودەیی چرا بە دەستان
دەبـتـە بەری مزر و شیرینی درەختەکان سـروودی زەوی: ل86

*کـنـسـپـت و بەها شیعرییەکان

هەندـجـار لە بەها شیعرییە ترادیسیـئـیـیـەکان دوور دەکەوـتـەـوـە،
کـمـمـهـك ئامرازی پەيوەندی و وشە پەيوەست بە ژـنـر لـئـوـوـە دەکات،
هەندـجـاری دیکە فـرـم لەگەـه ناوەرکـدا ئاتاجیان بە پرد ئایەـکـردن
هەیه، هەندـجـاریش کـنـسـپـت پـشـ وـنـه دەکەوـت و بەدوای وـنـه یەکـدا
دەگەـتـ تا بیکات بە جەستە بـخـی، یان وـنـه پـشـ کـنـسـپـت دەکەوـت
و بەدوای بـیـر کە یەکـدا دەگەـتـ تا بیکات بە جـحـ بـخـی و پـیـ
زیندوو بـتـ، هەندـجـاری تـریش بەهای تەواوی بە زوبان داو و
پەيوەندی ئاستەوـخـ لەگەـه شتەکاندا بەو هـیـوـە بەرقەرارە،
جاروباریش لەگەـه لـژیکـدا مەودا وەرـدەـگـرت و دوور دەکەوـتـەـوـە، لە
دنیاى واقیعیـش دوور دەکەوـتـەـوـە، بەـمـ لە هەموو حاـئـە تـکـیـشـدا
ئەگەر تـزـقـا تـکـیـش دووربکەوـتـەـوـە ئەوا بـ ئـوـوـیـە لە خەیاـهـ پـتر
نـزـیـك بـتـەـوـە، چونکە لەو دـنـیـایـە کە تەنیا لەمیانەى خەیاـهـوـە کە
سـنـتـەرە، پـشـسەى داھـنـان هـوایە تـیـخـی وەرـدەـگـرت و شەقـا دەگـرتـ:
من باوهم بهو چپهیه ههیه که نیگا دهیکاته گـرـانی

گـرـانی ئـسـکی لەشی ئەو مـرـقـە دەتـوـنـتـەـوـە کە چاوی دـیـ ناسیوو
سروودی زەوی: ل102

لە هەوای ووندا مردم و نازم کـشـرا
کتـبـەکانم شانیان دایە بەر تا بووتم

گالیسکەى گەـهـکەکان و بازای بەدوامدا ئـیـشتنـسـروودی زەوی: ل104
دیـارە دووپاتکردنەو هەندـجـار لە جەستەى شیعەرەکان وەکو دەنگ،
یان مـسـیـقـای زیادە لە بنیادی دەقەکاندا بەشداری دەکەن، بـ ئـوـوـیـە
کە شیعەرەکان لە یەکنەوایی و یەکناستیی دەرباز بکەن و ئـیـتمـکـی
ئەوتـی پـبـبەخـش کە بـزـاری بـهـوـنـتـەـوـە و بەردەوامیـهـك بە
خوـنـدـنـهـو بەدات. هەروەها هـوـنـکـیـشـه بـ دـزـیـنـهـوـی ئـیـتمـکـی
گـرـانی ئـمـزى بـ گـرـ لە ناو چوارچـۆـهـی گـشـتیـی ئـیـتمـی چامەکاندا،
ئـیـنـجا بـ هــدی کردنەوێ ئەو تووـهـیـه شەفافەى کە لەودیو
تـکـسـتەکاندا ئامادەیی هەیه و خـیـ مەـسـ داو، بـگـوـمـان ئەو
تووـهـیـه نـمـایـندەى هـچـوونە، نـمـایـندەى ساتەوختەکانی پـشـووی و
شـیـرـزەبوونی ناوکیانەیه، زمانیش لە جوانییەکانی خودی خـی بـبـهـری
ناکات، چونکە بە خاوی و ووکەشانه بەکاری نەهـنـاـو و هـوـی
ئەوتـی نەداو تارمایی بخاتە سەر نهـنـیـهـکانی بـ ئـوـوـی
تایبەتمەندـتـیـهـکانی هەست و سـز تـاریـك دابگـتـتـ، بەـکـو بە
مەغلانی سا تۆسەودای لەگەـه دا دەکات و ناھـتـت بە خاوی و خـسـکی

پانتاييه كان داگيربكات، كه بهرچاويشمان دهكهوت كفتوكي له ناو
حاله تكي شيعري پارسه نگدا دامركاوه تهوه و بووه ته ئه و توو هيهي
كه ئستتيكايه كي زياده هوي به دهقه كان به خسيووه:

{ بهس نه بوو / ل 9-10، ئه و بايهي گماو ك دهشه قند / ل 30، ئه
ئفسووني د / ل 40-41، گرانپه ك ب / ل 51، چاوه واني هه و اكن چ
هه و اكن / ل 58-60-62-71-72-76، شيعر دهستي له سر شام دانا /
ل 57-63، پغه مبهرك ووه و مائي خي ده و / ل 64، له سه ره تادا
ته نيا جوانيي هه بوو / ل 65، خودا له ته وراتدا / ل 68، گو دان له سر
لوي په نجه ره / ل 72-73-75، چنت ويست ئاوها / ل 79، دم له سينگدا /
ل 87، چيمان ب ده كر / ل 91، هه تاوي پ ه نكي / ل 93، ئه و داره ي
ته مبووره ي / ل 95، نزيك قاميشه ا نك / ل 99، دي گه ليان له / ل 124 }

*سيخناخكردني شيعر به ئامرازه كاني

ب شك له هه ند شو نيشدا هه ست به وه ده كرت كه و نه گه ل كي ز ر و
زه به ند كه كه كراون، گهرچي زيندوو تپيه كي كاريگه ريش به و نه كان
به خشاوه، كه چي خو نهر پينا كرت ئه و باب ته به ديكتات كه
له وديوياندا خي هشارداوه، ئه مه له وحا ته دا كه شاعير به شه
ناو نه ييه كاني قه سيده ي پشتگو خستب كه ده كر به ه يه وه پ وه ندي
بنيا د بنرت و باب ته كه يشي پ به رجه سته بكرت، وه ل و و اي ئه وه يش
كه كه كردن و قانگدان و تئاخنين كي زياد له پويستي و نه ب
ناو ده قي شيعري هيچ شت ك دانا مه زر ننت جگه له وه نه بت كه "حاتم
الصكر" ده بت "قه سيده ي سه رابيي" به ره هم ده ه ننت و هيچي دي. ب جگه
له وه "جي. ئم. تريفيليه ن" يش اي وايه شيعر: كه سه رناكه و بت له بهر
ئه وه نيه كه له خه يا ب به ريه، به كو له بهر ئه وه يه كه
خه يا كي ز زياد له پويستي تدايه، واته ته نيا خه يا شيعر
ناه نته دي، هه ر ته نيا و نه يش شيعر ناه نته دي، ياني نه پويسته
شيعر به خه يا كي زياده و خه فه بكرت، نه به ك م ه و ك و نه يش
ل و و ب كر بت، هه ر شت ك، هه ر ئليم ننت ك له ناو شيعردا
ئاماده ييه كي زياتري هه بت ئه و ب س و دوو هاوسه نكي هونه ري
له قده بت و به زه قييه وه ب با نسيي پ وه ديارده بت، كه هه ر
ئه مه يش ه كاري سه ره كي سه رنه كه وتني قه سيده يه:

كيسه ا له پ شب ك دا چي ده و

هه زار پيه كي فريوو خواردووم بيني

دي خ ش بوو له پستي خيدا جي نه ده بووه وه

چه نه ل دان كي به لاشي بوو له گه ا شيعردا

ميوه چه ند ب باك و شتانه به سه ر سينكي دره خته وه پ ده گات

خودایه خ به خت ئاگاداری
ئاای شاعر چه ندین جه نگاوهری به جهرگی له ناودا نژراوه
سروودی زهوی: ل105-106

مانگ ئای چه ندت غهریبی ده کم
بگه یته وه ناو ده فی ده ستم
خ ر له قووایی ده ریادا خاو نابته وه
به ردی بن لم ماندوو ناژی و له در ژبوونه وهی ژگار یا قووت
نازی ده کشن
و نهی و خساری ساوایه کی له شیر ب او وه و به رد کم کشا
زمان له ناو ب سهی گشت ده سه ا ته کان داگیرسا
ئهی نه مریی له دوو دنیا
ئاگری ژیا نمت له د کی ئه فسانه ییدا کردوو ته وه سروودی زهوی: ل109

هه به ته هه موو شیعر ک هه و کی داه نه رانه ی ته واونه کراوه، هه و کی
سه ره نجام ماوه یه کی کم شاعیر ئه فسوون ده کات و لای خ شنوود ده ب ت،
دوا جار بای ای و د نیانه بوون ه زامه ندیه کی ده ه و ن ته وه،
ب یه هه و کی دیکه شه ق ا ده گر ت و ده سک ت، هه و ک و هه و کی تر و
ک شیعر ک و یه ک کی ترو... ب ک تایی دوو باره بوونه وهی هه و کان،
ئیدی هه و ی ته وای سا هه کانی ژیان ده ب ته چامه یه ک که هه رگیز ته و او
ناب ت و هه میشه له ناو به ره مه کانی دیکه دا سه دای خ ی به رجه سته
ده کاته وه:

دروود ب وچان و به هره و فره نگی پاراو و ب پایانی ئاده م
دوای ته و او بوونی هه ر شیعر ک
ووبه ووی یه ک داده نیشین
ئاو ده ز ته چاوی و به شک و هه چوونه وه شت ک ده
سروودی زهوی: ل78

*ناسنامه ی شواز

له استیدا شواز له م چامانه خاوه نی یه ک ناسنامه یه، چونکه
نماینده ی یه ک ئه زموونی پشوو در ژه، ح هه ر یه که یان پ ک شیه کی
فره ب هاوتای ت دا نابینر ت ب تاقیکردنه وهی ج ر، یان شواز کی
دیکه، له پ ناوی گه یشتن به ف رمیوولایه کی تاقی نه کراوه،
ف رمیوولایه ک ووبه ووی ب یار کی ترانس نند نتا مان بکاته وه،
ووبه و ویده ستپ ک کی تازه مان بکاته وه که ئامازه ب ت ب دنیا یه کی
تر، که ب به رده وام تی شیعر کی جیا کار بنیات نرا ب ت، شیعر ک که
له خودی جه سته ی زوباندا ئازادی ه نا ب ته دی و وه کو ف ن م ن ل ژبای
ئازادی به دیار بکه و ت و ب هاوچه رخ تییه کی پ داویستی خو ق ن

دهست بدات و په يگير بـت. هـهـ بـهـ تـهـ شـواـز به وـنـه، يـان هـگـهـزـکـي ناگـهـان دـهـسـتـپـدـهـکـات و له چـامـهـکـانـدا دـوـبـارـه دـهـبـتـهـوـه، ئـيـدـي هـهـسـت دـهـکـرـت هـهـمـو دـهـبـتـگـيـن و گـواـسـتـنـهـوـي بـاـبـت لـهـخـ دـهـگـرـت و له هـهـقـيـقـه تـيـشـدا ئـهـو گـواـسـتـنـهـوـانـه لـه شـتـکـهـوـه بـ شـتـکـي دـي ئـهـو هـگـهـزـي کـتـوـپـيـه تـخ و ئـاـفـهـرـيـدـه دـهـکـات. لـه اـسـتـيـدا هـنـدـجـار لـه خـمـان دـهـپـرـسـيـن ئـاـيا ئـهـمـانـهـي کـه شـاعـيـر پـيـان هـهـدـهـسـتـت لـه تـانـوـپـي چـامـهـکـانـدا گـهـمـهـکـردن لـه پـنـاـوـي ئـاـمـانـجـکـي دـيـارـيـکـراودا کـه ئـمـه دـهـرکـي پـنـاـکـهـيـن، يـان هـر سـتـايـه بـکـه تـايـبـه تـه به خـي و مـهـبـهـسـتـيـش لـي گـهـمـهـکـردن نـيـيـه. بـهـهـرـجـا، لـه زـر شـوـنـي تـردا هـهـسـت بـهـوـه دـهـکـرـت کـه شـاعـيـر لـه قـهـيـران و تـهـنـگـزـهـدـايـه، بـگـومـان قـهـيـرانـي بـهـسـا دـاچـوون و نـزـيـکـبـوونـهـوـه لـه کـتـايـي، لـه مـردن، لـه دـنـيـايـهـک کـه نـادـيـارـه، هـنـگـه دـزـهـخ، يـان بـهـهـسـت بـت، لـه شـهـيـتان، يـان لـه خـودا نـزـيـکـبـوونـهـوـه بـت. نـزـيـکـبـوونـهـوـه جـهـمـسـهـري گـرـيـنـگـي ئـهـو قـهـيـرانـهـيـه و ئـيـدـي شـيـعـر هـهـمـو دـهـمـامـکـهـکـانـي جـارـانـي خـي و نـدـهـکـات، يـان فـيـان دـهـدات بـت ئـهـوـي تـهـمـومـژـک بـهـوـتـهـوـه، بـت ئـهـوـي وونـيـيـهـک، وونـيـيـهـکـي دـهـگـمـهـن خـي دـهـسـتـهـبـهـر بـکـات:

ئـادـم دـهـمـامـک وـهـک دـهـبـدـهـبـي دـهـم بـا
بـهـولا و ئـهـمـلـادا دـهـچـت سـروودـي زـهـوي: ل95

ئـهـو هـهـسـتـکـردن و دـرکـانـدنـه مـيـتـافـيـزـيـکـيـهـيـش هـر بـهـرـدـهـوام دـهـبـت و لـهـبـيـري نـاچـت کـه يـهـکـک لـه پـهـيـامـهـکـانـي خـي بـکـاتـه پـهـوـنـدـيـيـهـکـي بـاـبـهـتـيـانـه لـه نـوانـي دـوونـيـادا. ئـهـو دـوونـيـايـهـي کـه لـه ژـر کـنـتـرـي هـهـبـژـارـدنـي ئـمـهـدـايـه، دـنـيـايـهـک کـاتـيـانـه تـيـدا جـيـگـيـر دـهـبـيـن و ئـهـوي تـريـش مـاـي هـهـتـاـهـتـايـيـمـانـه، بـيـه هـهـسـت بـهـوـه دـهـکـهـيـن تـيـشـکـ دـهـخـاتـه سـهـر ئـهـوي يـهـکـهـمـيـان، بـهـمـام بـه شـوـيـهـکـي نـاـاـسـتـهـوـخـ بـاسـي ئـهـوي تـريـان دـهـکـات:

ئاوي چاو له کتـبخـانـهـي ئـاشـکـرا بـوونـي هـمـاکـانـي دـوونـيـا
بـهـسـهـر دـهـفـتـهـري شـيـعـرـمـدا دـهـبـارـت سـروودـي زـهـوي: ل114

هـهـنـدـک دـهـن سـهـرـهـتـاي گـا فـه و جـوانـيـيـه
هـهـنـدـکـيـش دـهـن کـتـايـي
بـواري سـهـرـهـتـا و کـتـايـي بـووم
کـتـايـيـش وـهـک سـهـرـهـتـا
هـهـمـان هـهـسـتـي بـم هـهـبـو سـروودـي زـهـوي: ل11

دـهـتـوانـم بـاـوـه بـهـو هـهـمـو شـتـانـه بـهـنـم کـه بـيـنـيـوومـن

چونکه هه موویان خهون بوون سروودی زهوی: ل63

له ما ی هه میسه ییدا

کۆل ده رگایه یان په نجه ره سروودی زهوی: ل70

بـ تاریک داهاتن زـری نه ماوه سروودی زهوی: ل89

دـا جـ بهـخـ ناگرـ و بهردهوام جـ ده گوازـتهوه

ئهی جـ هه موومانـت حه په ساندوه سروودی زهوی: ل92

له مانه ییش بـترازـت شاعیره کو له سه ره تادا ئاماژه ی پـکرا خودانی

ئـیگـیه کی هـه ئاوساو و نائاساییه، ده توانـ له جهسته ی قه سیده کاند

زـر به ئاسانی جـ پـی هه بـگیرـت:

ئهی هه قیقه ت من باجی تـم

تاج ئیره ییم پـده بات سروودی زهوی: ل57

ـوخسارم ئه فسوونی ـووناکی خودایه سروودی زهوی: ل58

گه وره م نه شونما ئه گهر به درـ ماچ بکه م

خودا و خود سزام ده ده ن سروودی زهوی: ل58

له ما ی تـدا ـاده کشـم و ده ـوانمه جوانیت ئهی خودا

سروودی زهوی: ل116

*ده ره نجام: ــحی زوبان و کارکردی شیعر

ئهی ـاستی بـت شیعی له مه زنـتییه وه هـهـقووـاو ده توانـت

کارکردـکی مه زنی به سهر ـحی زوبانه وه هه بـت به و پـیه ی که "گاستـن

باشلار" ئاماژه ی بـ ده کات، وـنه ی شیعریش بـگومان له زمانه وه په ییدا

ده بـت و هه میسه ییش نه خـتـك له سه رووی زمانی گه یاندن و ماناوه یه،

مادامه کی ناوهرـکیش شیمانه ییه هه روه کو ئه وه ی تیـریسته کانی

خوـندنه وه و وه رگرتن بـی چوونه، که واته ده کرـ بــین خوـندنه وه،

یانی هه ـهـنجان و پـشبینی کردن و ئه نجامگیری. بـگومان پـکـشی

ئه وه م نه کردوو ه بـم خه ریکی ـاقه کردنی ده قه کان بوومه، بهـکو له

هه ندـ شوـندا هه ندـك له به شه کانی ئه م ئه زموونه م به رباسداوه و له

هه ندـ شوـنی تریشدا به پـی توانا هه وـم داوه فه زای گشتیی ده قه کان

بدوـنم و سه رپشکیان بکه م بـ ئه وه ی به پـناسه کانی نـو ده ق،

ده قه کان دووباره شه قـا به خشنه وه. دیاره هه ست و سـزه کانی ناوتوـی

شیعر هه تا بـی چـوپـن، شاعیر هه روه کو ستارـبنیسی بـی چووه

نکووـی له خودی خـی ده کات و تـیده په ـنـ و گـانکاری به سه ردا

دـت.

لهوانه يه له هه موو شو ښکدا قوو ښوونه وه دهقه کانی دهو ښه مند نه کړد بټ، دنيا بينييه کی مه حکم و تڼ کمه به دینه کړت، يان به جړ کی تر بڼين دنيا بينييه کی وردوخاش و کڼ ټاڅکراو خي دهسه پښت، دهش له وه وه سهرچاوهی گرت بټ که شاعیر دهرک به پهرتوب ښاویي دنيا که ی بکات، بڼگومان له دهره نجامی هه ست کړدن کی به هڅر به تڼ په ښی ته مهن و به سا ډاچوون، که ته مېش له ټاکامدا ده بټ ته مایه ی ټوهی که پشت له یه کټی بابهت بکات و له تانوپ ی بهر هه مه کاند لاواز به دهرکه ون، يان نادياربن.

هه ښه ته تڼ کست به پڼ شمه رجیي خودی و بابه تی مه حکوومه، واقعی خي به دهر له واقعی مه وزووعی بنیات نه ناوه، به ځکو کڼ مه کی لڼ وه رگرتووه بڼ ټوهی واقعی کی ټهوت څخو ښک ځای بڼوا بټ، يانی سهرچاوهی هه بټ و ته مهنده یش خیا ښه پڼ چټه وه، که له خوځگی باوه ځپ هڼانه وه دوور بټ و به چاوی ټاسایي نه بینر ت. بڼجگه له مانه یش، له ټاستیدا شاعر له پڼناوی کڼ مه ښک وڼنه، يان کڼ مه ښه خیا ځی چه مووش و کڼ مه ښه هه ست کی هه یه جان ټام څر و هه چوودا نایه ته دی، به ځکو گشت ځکه و له کڼ مه ښه بهش و ټلیم ښتی بچووکتر پڼک هاتووه، که له دووتوی ټم نووسینه دا ټامازه مان پڼیانداوه. له یادیشمان نه چټ ټوهی که لڼره دا به زه قی په ی پڼده برت ټوهه که شاعیر دیسان بڼ چه سپانندن و سه قامگیر کړدن ټمزه کڼ نو ته فسانه کانی خي هه و ځی دژوار و جیددی داوه، توانستی بڼو ښهشی له کڼ کړدنه وهی دژوازیه کان پیشانداوه و جاروبار به ته مومر ښک ټووشی قه سیده دهکات که ټوه یش بڼ شک کڼ مه کی وه رگر دهکات بڼ ټوهی پتر له پڼکها ته و که رهسته هه مه جڼره کانی شاعر ورد بټه وه و لڼیان ټا بڼ ښت و ته ټه ممولیان بکات.

دیاره له سهره تا دا مه به ست و نیازم ټوه بوو هه و ښه ټه یه کی پشوو در ټر به رانبر به خه ون و ښه ی شاعر یی ټم ټه زموونه بکه م، به ټام نه ده کرا هه ند ټایه نی دیکه باز نه ده نه دووتو و ټووبه ره کانی ټم هه و ټه دیار ی کړدن فهای گشتی دهقه کانی له ټه ست گرتبوو. له ټاستیشدا ټم ټاوب ټوونانه ټه گهر چی بهش ټکیان زڼر گشتین، سه ره ټای ټوه یش بڼ ټوه دهر نه بڼاون هه تا به ش ټوه یه کی کاتیگ ټریکیان هه ربگیر ڼ، چونکه دواچار هه موو شت ښک هه ر ټه یه و شتی له و بابه ته ټه ها بوونی نیه. به هه ر جا ټا من هه تا ټم ساته وه خته یش پڼموایه خو ښدنه وه یه کی بهر پرسانه و جیددیانه بڼ ټه زموونی شاعر ی (سه باح ټه نجه در) ټه نجام نه دراوه و زاتی ټوه ده که م بڼم ټم ټه زموونه به پڼچه وان ه ی ټه وان ه ی پڼشووی دنه مان ده دات ټه و گڼشه نیگا پڼشوخت و ټاماده یه شکست پڼبه ڼنن له گه یشتن

به شانشینی شیعره‌کان، به‌کو واماڤ لـده‌کات ببینه خاوه‌نی گـشه‌نیگایه‌کی (ته‌واو جیاواز)، که ئه‌وه‌یش به تـوانینی من تاقیکردنه‌وه‌ی دنیا‌بینیی و دیدـکی تره بـه سمینی دنیا‌یه‌کی تر که دنیا‌ی ده‌قی کراوه‌یه و چه‌ندین گریمانـه ده‌گر و هـه‌وـستی جیا جیا ده‌ورووژـن و بـگومان هـه‌وـسته‌یه‌کیش بـه ئه‌وه‌ی کارفه‌رما و ئه‌رکی خـی به چه‌شنـکی دانسقه به‌جـ بهـنـ پـویسته له یه‌ک گـشه‌نیگاوه بـوانـته داھـنانی ناوازه هه‌تا به جـرکی دروستتر ده‌ره‌نجامه سوودمه‌نده‌کان به وه‌رگر بگه‌یه‌نـت. دواجار، ئه‌وه‌ی نه‌وتراوه ئه‌وه‌یه که هه‌موو شاعیرـکی داھـنـه‌ر شتـک ده‌گرـته ئه‌ستـ، با ئه‌و شته ناو بنـین گـین، گـینیی دنیا ناـم، به‌کو گـینـکم مه‌به‌سته هه‌ر چه‌ند ناچیزیش بـت هه‌ر گرینگ و پـه بایه‌خه، به‌ام ئه‌گر گـینیی دنیا‌بینیی مرـق بـت ئه‌وا بـچـه‌ند و چوون شاعیر به زیاده‌وه په‌یامی ترانسـندـنتاـی خـی گه‌یاندووه و مه‌به‌ستی خـیشی پـکاوه.

نیسان و مایسی 2012: له‌ندهن

سه‌رچاوه‌کان:

- 1- أرشیبالد ماکلیش - الشعر و التجربة - ترجمه: سلمی الخجراو الجیوسی - مراجعه: توفیق الصایغ - دار الیقچه العربیه - مـسه فرانکلین للغباعه والنشر - بیروت، نیویورک. 1963.
- 2 - محمد مبارک - مواقف فی اللغه والادب والفکر - دار الفارابی بیروت - مکتبه النهجه بغداد. 1974.
- 3 - د. علی جعفر العلق - فی حدایه النص الشعری - دراسات نقدیة - دار الشـون الیقافیة العامه - الگبعه ألولی - بغداد. 1990.
- 4 - سی. دی. لويس - الصورة الشعریه - ترجمه: د. احمد نصیف الجنابی و اخرون - دار الرشید للنشر - بغداد. 1982.
- 5 - حاتم الصکر - مواجهات الصوت القادم - دراسات فی شعر السبعینات - دار الشـون الیقافیة - بغداد. 1986.
- 6 - وجیه جارودی - واقعیه بلا چفاف - ترجمه: حلیم گوسون - مراجعه: فـاد حداد - دار الکتاب العربی للغباعه والنشر - القاھره. 1968.
- 7 - جبرا ابراهیم جبرا - النار والجوهر - دراسات فی الشعر - المـسه العربیه للدراسات والنشر - بیروت - بدون تاریخ.
- 8 - د. محمد خیر البقاعی - بحوڤ فی القراوه و التلقی - مرکز الانماوالحجاری - حلب. 1998.
- 9 - کریستوفر کودویل - الوهم والواقع - دراسه فی منابع الشعر -

- ترجمه: توفیق ألاسدى - دار الفارابى - بيروت . 1982
- 10- نيما يوشيج - ارزش احساسات و پنجمقاله در شعر و نمايش - انتشارات گوتنبرگ - 1351.
- 11- عبدالعلى دست غيب- نيما يوشيج (نقد و بررسى)- انتشارات پازند- چاپ دوم . 1354
- 12- أدبيات نوين ايران - از انقلاب مشروگيت تا انقلاب اسلامى - ترجمه و تدوين: يعقوب اژند - انتشارات امير كبير - تهران . 1363
- 13- فرههنگى زاراوهى ئهدهبى و ځهځنه يى - نهوزاد ئهحمده ئهسوده - به ځه بهر ځتى چاپ و بځاوکړدنه وه - سل ځمانى . 2011
- 14- Gaston Bachelard-The Poetics Of Space- Translated by: MariaJolas- Beacon Press- Boston 1994.
- 15- Poetry 1900- 1975- Edited by: George Mac Beth-Longman With Faber and Faber- Ninth impression 1989.

خاځى، وهك ئهم تا يپه له مرځق ... عهزیز ځه ئووف

ئهسپهكان ئهسپيان ده بځت به ځام مرځقهكان مرځفيان نابځت به ځكو ده بځت پهروهړده بكرځن تاكو ده بځنه مرځق. يوستاين گاردهر هه ځه يه كى گه وړه يه وايزانين برينهكان ته نها له سهره وهن. هه ځه يه كى گه وړه يه پځمان وا بځت به دهسكاريكردنى سيسته مى حوكم ځانى كځى برينهكانى كځمه ځگه سارځڅ ده كه ين. خځى ئه سځهن برينهكان له خواره وهن، ئه وه هر خه ځكه دهسه ځات دروست دهكات و هر خه ځكيشه تهحه مولى كځى برينهكانى كځمه ځگه دهكات.

ئوهى نه توانځت له سهيران و بځنه يه كدا ژځر خځى پاك بكا ته وه، چځن ده توانځت له هه بځژاردنه كاندا ده نكدهر ځكى باش بځت، ئه وهى دار به ته ځى بسوتځنځت، دهشتوانځت كځى برينهكانى تر ههزم بكات، ئه وهى له سهيران ځكدا نه توانځت سهوزايى بپارځنځت، ناشتوانځت بير له ماف و داخوازيهكانى خځى بكا ته وه. ئه وهى ژينگه پيس بكات، ناتوانځت دهسكاري پيسى دامه زراوه و دهسه ځا ته كان بكات.

هه موو ها تن له سهره وه ده يانويست دهسكاري دنياى ئځمه بكن، هه مووى

خەریکی توو ههاتی پارله مان و ئاا و سه ركا يه تی و كای دامه زراوه كان بوون، بئاگا له وهی له كه مه گه يه كدا ژيان ده كه ين، له ژره وه وئران بووه، بئاگا له وهی كه هه وادارانى ئهم هه زانه، ده نگه رانى ئهم هه زانه، هه مان ئهو مه خلو قانه ن ناتوانن ته نانه ت وهك پشيله ش پيسایى خيان بشارنه وه.

كه يه حورمه تی سه وزایى ناگره ت، هه ر ئه ندام و لایه نگر و هه وادارانى ئهم هه زانه ن، ته هه واداران ت فره نه كه ی چى له پاشه ئى خيان بكه ن چن ده توانیت متمانه ی ئه وه یان پ بكه ییت ده سكارى كای دامه زراوه كانى كه مه گه بكه ن، ته نه توانى مره قك وهك مره ق په روه رده بكه ی، ب ناچى باره گا و مه ك و مقه هكانت بكه یته هه لانه كه تر، تا له ئازه هكانه وه فره ژيانده ستى بیت، باره گاكانت بكه ره كولانه ی سه گ تا هه واداران ت فیرى وه فا بته، بینای سه ركا يه تی و پارله مان و حكومه ت بكه ره ته ویله ی ئه سپ، تا كه م ك هسه ن بن. هه چ مه كه ن به س كه م ك به كه له سه رى هه ستر بیر بكه نه وه تا بتوانن بارى خه مى خه ك هه گرن.

به م هه موو پارت و گروپ و كخراو و بزوتنه وه یه نه یان توانى تاكى كوردی دروست بكه ن، به م هه موو مزگه وت و باره گا و مه ك و لق و مه به ندانه نه یان توانى مره قك دروست بكه ن لانى كه م له مره ق بچته. هه ر ئهو مه خلو قه ی كه ژینگه وئران ده كات له ب نه كاندا سه ئه فى له گه به رپرساندا ده گرته، ئه ی چن خيان ده زانن كه یان به ره م هه ناوه و چن تاكه كى ب ئیراده و خ به كه مزانیان دروست كردووه. ئه وه ی له ئاستى به رپرسكدا خى به كه م بزانه ت چن ده توانته حورمه تی سه وزایى بگرته؟

هه موو خەریکی ناوانانى به رپرسان بوون، جه نابى فهان و جه نابى سه ركه كه په شمه رگه كه و سه ركرده خاكیه كه و ئه میره خواناسه كه و سكرته ره شه شكه كه و ئه مینداره ئیسـاخوازیه كه، له پايشدا تاكه كى ب ئیراده و ب متمانه و بده سه ئات، كه ده زانته كو به رپرسان چه ند كیلان و چ بورجه كن و چه زیان له چ خواردنه كه به نام نازانن منداكه كانى خیان ئاره زوى چى ده كه ن و چ په شك ك ده په شن و به كام هه نگ ده خه شن.

خه مه كان ئه وه نده زرن ته نها ده كره ت بیانزمه رین نهك له سه ربان بوه ستین. كه مه گه يه ك ئهم هه موو پارله مان تاره به تا و چه تا هى له كوردستان و به غذا دروست كردووه جگه له بارك به سه ر خه كه وه چیترن؟ ئه مانه له بى ئیشیا وتار ده نوسن، ئهو ساي تانه ش كه ب ئیش له پشتى كه مپیوته ره وه ب هه واه ده گه ئن مقاله ی ئه مانه باو

ده‌که‌نه‌وه و هه‌وا‌ییشی لـ ډروست ده‌که‌ن. کـمه‌گه‌یه‌ک ئه‌م هه‌موو پارله‌مانتاره بـ ئیشه‌ی هه‌بـت، چـن وویان دـت بـنه‌سه‌ر شاشه و خـیان پيشانی ده‌نگده‌ره‌کانیان بده‌ن؟ بـگومان ده‌نگده‌ره‌کانیان کـن؟ هه‌ر ئه‌وانه‌ن ناتوانن حورمه‌تی سه‌وزایی بگرن و وه‌ک به‌شهر پاشه‌ی خـیان پاک بکه‌نه‌وه. ئه‌م ده‌نگده‌ره هه‌ر ئه‌م پارله‌مانتاره ډروست ده‌کات، ئه‌م پارله‌مانتاره هه‌ر ئه‌م ده‌سه‌لاته و ئه‌م دامه‌زراوانه به‌ره‌م دـنـت، نه‌ به‌شهری ئـمه‌له‌ ئاسمانه‌وه هاتووه و نه‌ده‌سه‌لات خوا نازـی کردووه.

ئه‌وه‌ی ترسم لـ هه‌بوو ئه‌م به‌ربه‌ریه‌ته‌بوو. ئه‌وه‌ی من خه‌مم بوو فه‌رام‌شکردنی شته‌ بچوکه‌کان بوو. ئه‌وه‌ی من ئاهم بـ هه‌ده‌ک‌شا ئه‌م مه‌خلوقه‌یه‌ که‌ ناتوانـت له‌ سه‌یرانه‌کدا ژـر خـی پاک بکاته‌وه. کـ ترـکی بینویه ژینگه‌ پيس بکات؟ که‌س گوـدرـژی بینویه دار به‌ سه‌وزی بسوتـنـت؟ کوا هـستر سه‌وزایی وـران کردووه؟ ئه‌وه‌ی نه‌توانـت بیر بکاته‌وه دـخـشه به‌ توـه‌هاتی ده‌وـه‌تی کوردی و به‌ هه‌کـردنی ئاـیه‌ک له‌ ئه‌نقه‌ره و که‌رکوک ده‌که‌وـته هه‌له‌که‌ سه‌ما. دـخـشه به‌ ډروستکردنی ده‌وـه‌تی کوردی به‌ـام دار به‌ گه‌ـاوه ده‌سوتـنـت، باسی گـڤـینی دنیا ده‌کات به‌ـام سه‌وزایی وـران ده‌کات، له‌ مزگه‌وته‌کاندا له‌ دوا‌ی مه‌لاوه نوـژ ده‌کات، به‌ـام بـنی درـ و دووـوویی ئاسمان کاس ده‌کات.

وا‌ی چـن ئه‌م کـمه‌گه‌یه‌یان وـران کرد ئاین و ئایدـلـژیاو حزب و بزوتنه‌وه‌کان. وا‌ی چـن هه‌لاهه‌لیان کردین ڤـکـخراوه‌کان و به‌رپرس و مه‌لا جنـوده‌ره‌کان و چاودـره به‌تا و حه‌تاـه‌کان. وا‌ی چـن شاریان وـران کرد و خه‌ریکه‌ سروشتیش ده‌سوتـنـن ئه‌م مه‌خلوقه‌ی ناوی کورده. بیست و شه‌ش ساـه شه‌ره‌فیان به‌ده‌ست نوخبه‌ی سیاسیه‌وه شکاوه، که‌چی له‌ـنـو اـنی ئافره‌تـکدا بـ شه‌ره‌فی خـیان ده‌گه‌ـن. وا‌ی چه‌ند خاـیه ئه‌م تایپه له‌ مرـق.

خه‌زانـکی سه‌وز ... سه‌ردار جاف

له‌ تریفه‌ی چاوه‌کانتا
سـبه‌ری مانگ هه‌ده‌وه‌ر و
خه‌زان بیناییم داده‌گر

له تا تا ۱۱ پرچه کانتا

خ۱ر له ئاوابوون ياخييه و بهر۱۱ کي په نجه تهزيو و لاساره کانم ده مر۱۱نډ....

له قوبادي مهرکانه روت

شهرابي تر۱۱ گه نيووه به ۱۱ هنگي خ۱۱ ده مشواته وه

له قامه تي با۱۱ اي پ۱۱ تا

هه نگوين له کووره ي ههسته کان په نگ ده خ۱۱ن و ب۱۱ ژاني ئيشق ده مبا ته وه

له سپ۱۱تي تيشکي نيگات

ئووا هه نار له گو۱۱ه وه چن۱۱ي تريفه ي مانگه شه وه

س۱۱ ما کانم ته ۱۱ ته ۱۱ ده کا

ئاس۱۱ي سوور ب۱۱ ته کراسي ته مه نم و

ز۱۱۱يني پرچت ر۱۱ژي روونا ه و

به تاريخيش قامکه کانم گهرم نابنه وه

ئووه هه زره تي جوانييه ، ل۱۱و و ئه وک و هه ست و ر۱۱ح و چاو پ۱۱ ده کا

هه ناسه شهرمگرتووه

نه با خهرمه ني رووي مه هت زوو ب۱۱ته گ۱۱

ژاري گهردي خ۱۱ي ب۱۱۱ژ۱۱ و

ئه ست۱۱ره ي جواني رووخسارتي پ۱۱ بروش۱۱

ئاسمان ل۱۱که ده بار۱۱نډ۱۱

به سهر ده فه ي ميوه کاني گ۱۱زه ي پ۱۱ شهرابي که نوو

غل۱۱ر غل۱۱ر ده بنه وه و

د۱۱ يه ک ل۱۱دان۱۱کي هه يه و

تامی ۱۱هز۱۱کي شيريني پ۱۱ ده به خش۱۱

تن۱۱ک تن۱۱ک

هه نار بهرچنه ي با۱۱ا

بزه يه کي پ۱۱ ژانه سو۱۱ به ته و۱۱۱ي هه نسک ئا۱۱او

له گاشه بهردي بهر ده رگاي شارا ک۱۱نووشي ب۱۱ ده با

د۱۱۱پ د۱۱۱پ

گ۱۱لاسه سوور

ر۱۱حه ره نگ جگه رييه که ئاوپرژ۱۱ن ده کا و

له قه تاره ي کاروانسهر ا

چمکي له چکي جوانيت ده با

ت۱۱ چ۱۱۱اوگه ي شهرابي ۱۱هشي زه نو۱۱ري

يا ئاو هه ناري گو۱۱اويي

ده ۱۱ژ۱۱يه سهر ل۱۱وانمه وه

به سهر ته مه ني ئيشقما ، گه ۱۱اگه ۱۱اي گو۱۱وه ريوي

ده بييه مشکي

توانه وه شيعري ... عه بدول ه حمان فه رها دي

كه سه رماننا يه وه
كت به كا نمان
ده بنه به ايه كي گه و ره
به ژن و مندا ه كا نمان.
سا دواي ئه وه ي سه رمان ئاوديو ده به
ئه وان، ژووري كت به خا نه كا نمان
به تا ده كه ن
سه رجه م كت به كا ن ده خه نه ناو
فه رده ي گه نم و
گوشي په تا ته و
كيسه ي چيمه نت و
عه لاگه ي نايله ني پ ه و
كارتنه ني قه به،
له لائوور كي هه و ره با نه كه ي كه ه كه ده كه ن
دوو سا دوا تر
ژنه كا نمان،
دواي شه كه تي و
ماندوو بوون كي يه كچار ز
به م شك و دهروون كي هيلاك و داته پيوه وه
به به زاريه كي تا قه ت پرووك نه وه
كارتن و فه رده پ ه كا ن
نايله و گوشه په تا ته ي پ ه بيره وه ري
به مه منوونيه وه
به ديارى ده ده نه سه نته ر كي لاوان
له لاك ه ن كي گه ه كه كا نمان،
دوا تر د نه وه ما ه وه و
ده ستي ئه خه ي به رز ده كه نه وه

به ئيسراحت و
د و دهروونكى خه ل ب او
به م شككى سا فه وه
له ژوورى كته بخانه كهى ما ه وه
ه من، ه من
لینگی ل اده كشن و
للى دهخه ون.
كته به كانمان له سه نته ره كانى لاوان
ده بنه خ راكى م رانه و م روو.
شه ممهى دواتر،
ژن و مندا ه كانمان
ژوورى كته بخانه كهى ما ه وه مان
ده كهن به ژوورى نا خواردن
پلى ده كهن له كا و نته ر
كه وچك و پللت و قازان،
ژانى هه ينى
ده عوه تى قه به قه بهى ل ده كهن
هه ر كه ته ر ده بن
عرت عرت پده كه نن.
ل ناگه نن دراوس ما ندووه كانيان
سه رخه و بشك نن
كه تازه ك، له قو كارى و شلمفرشى و
نه به تدارى ها توونه ته وه.

به هره ز گاهى بهى نيه دست به
پيره زيه كانى شش ش به رست ...
ح م ئاوات م عروف

گه ر م ژوو گه واهى شش گاهى كان بهت ، گه ر شش خى شان يه ك بهت
به پيشان دانى كار كته ر كانى ، ئوا ئم م كقس ل س ر ا بردوو
د ك ين ئه گه ر خا و نى م ا كى به رز نه بين ئوا د بيند دز ل

ژورټ کانی مټودا ، ټولې د مټنټولو مټروو ټنیا یېک چاوو یېک
وانین نییې بې وداوټکان ، دواچار هټموو چاوټکان لټسټر لاپټټی
مټروو دټبنډ دیدټکی هاوبټش و هټمویان دټکټونډ بټردټم
بټرپرسیارټتیټکی مټزویدټو ، ټالټروټو ټټگټر کاک بټهرټز گټټاټی
پټی وابت مټروو ټټنها لټ دوربیدټکټی ټټولو دټبینرټ ټټوا ټټم
نزیکټر لټ کاک بټهرټز بټ چاوی خټمان مټروو دټبینن ټټک لټ دورټو
بټ دوربین ، لټویش بټټگټی کټنکټتی تر ټټم و من بټتایبټت
کارټکټرټکی سټرټکی و دیاری ناو ټټو گټټټپانټ بووم کټ کاک بټهرټز
ټټک یاری کټری ناو ټټو گټټټپانټ نټبوو بټټکو لټدورټو بټدوربین
سټیری کردوین ، ټټپی وداوټکان لټ قچی کارټکټرټکاندا بوو و
هر ټټو یاریچیانن دټتوانن حوکم بټسټر ټټاستټی جټری یاری ناو
گټټټپانی مټروو بن ، دوا جار دواي خوټندنټوی با بټتټکی کاک
بټهرټز گټټاټی کټ ټټیدا دټټټت گوايټ مټلا بټختیار خاوټنی فایلی
شاخ و شارټ بټ پټویستم زانی چټن وټنکردنټو یټکبدټم . بټند وټک
کارټکټرټکی ناو ټټو مټروو ټټم ټټنټکی درټژم لټخټباتی سیاسی و
پټشمټرگا یټتیم لټ ټټک مټلا بټختیاردا هټی . ټټگټرچی لټټیستادا
کاک مټلا بټختیار بټرپرسی دټستټی کارگټټی مټکټبی سیاسی یټکټتی
نیشتیمانی کوردستانټو منیش ټټندامی جفاتی گشتی بزوتنټوی گټټانم
و دیارټ لټټوی بیروو بټچونی سیاسیټو جیاوازیټکی زټرمان هټی
بټټام ټټوی منی هاندای ټټم وټنکردنټوانټ بنوسم مټبټستم
نټشواندنټی مټروو و حټقیقټټکان بټرپرسیارټتیټکی ټټخلاقټ و
لټبټر ټټوی نویسنډټکی کاک بټهرټز گټټاټی ټټاټی شټټشی گرتټټو ،
بټند وټک ټټندامټکی سټرکردایټتی ټټاټی شټټش و شایټت حا لټسټر
زټرینډی ټټو وداوانټ نټدټکرا بټدټنگی هټټټرم .

کاتټک کاک بټهرټز گټټاټی بټ کاک مټلا بټختیار دټټټت فایلی داری شاخ
و شار دیارټ بیری چټټټو یان بټ ټاگایټ کټ مټلا بټختیار لټ ټټک
شټهید ټارام و کاک سالار عټزیز و شټهید ټازاد هټورامی و شټهید عبد
الرزاق دا دروست کټری کټری کټمیتټی هټرټمټکانن کټ هر ټټو
کټمیتټی بو کټ توانی پاش گیرانی شټهید شټهاب و هاوټټکانی و
زیندانی کردنیان لټ لای ټټمی بټعس هټموو ټټکخستنټکانی کټمټټټ
بگرنټو و سټر لټنوټ ټټکی بخټنټو و بټیاری هټټگیرساندنټوی شټټش
بدن . بټټټ شټټشی نوټی گټلټکټمان لټسټر دټستی ټټو جوامټراندا
بوو کټ مټلا بټختیار ټټټی کاریگټری ټټیدا هټبوو هر بټی کټمیتټی
هټرټمټکان لټ پیرټزیټکان و سټروټریټکانی گټلټکټمانټ ، بټی بټ
ای من قسټ کردنی کاک بټهرټز لټسټر مټلا بټختیار دټستکاری کردنی
شکټی کټمیتټی هټرټمټکانټ . ټټنانت فټریدون عبدالقادر هټم لټ

کتب کیدا و هم له تنگی سر له یادی شهید بونی کاک ئارامدا زه ستایشی ئو و مزنه کی میتی هره ماکان و کاک ئارامی کرد و ئارامی به مدرسه کی کوردایه تی ناساند .

به کاک بهرزه ، مالا به اختیار به شدار کی کاریگه ره بوو له تمارکردنی ئو و سه ره ریاندا . له ئستادا که مالا به اختیار به رپرسی کارگهی مکتبه بی سیاسی به کتیه گه ره فایلدار بوایه چن ده بوو به رپرسی ته و هه مو ئوانه کی وک ته له دوروو به دوربین سه یر ده کهن ! دروست بونی ئای شه شه پیه یوست بوو به جیاوازی فکرو ته وانین به شه شه نک وک ته وکی که کاک به هرزه گه لای ده شه شه خیانه ته دیاره به هرزه گه لای له مانای خیانه ته نه گه یشتهوو هه ره وک چن له مانای پهوست بونی دروست بونی ئای شه شه نه گه یشتهوو . زه ره که له وانیه که بناغه دانری که مته و به کته تی و هه گیرسانه وکی شه شه بون له دام زه رانه ئای شه شه بون وک خودی مالا به اختیار و کاک سالار عزیز و شه شه علی نه مر که به رپرسی به که م مه فره زه کی شه شه نوو بوو و مامه ستا پشه که نه جمه دین و کاک ئاسه علی و چه ندین ته که شه ره تر ، که جه نابت دروست بونی ئای شه شه به خیانه ته له به که ته ده زانیت ده بته ئم شه شه گه لانه که ناوم هه ناون هه مویان خائین بن ؟؟؟!! دیاره ته له مانای خیانه ته و خیلافی فکری ته ناگه یت .

له نویسنه که تدا ئاماژه ته به وه داوه که مالا به اختیار کاته که له زیندانی به که ته هه هه توو گوایه ویستی وای بوبته ته سلیم به ژمه بته . به است کردنه وکی ئم هه هه یته ده مه وته ئاماژه به وه به ده م دوجار پلان به زگار کردنی مالا به اختیار دانرا که هه ره دو جاره که له دا ته ژرانه پلانه که دا بووم له جاری به که مده له لگای که سانی سه ره به خه مان و نزیک له مالا به اختیار ژماره کی کللی که لونی ده رگای زیندانه که یمان به ده شه گه شه ته که ته و سه ره ده مه به ئیختیفا له سه لمانی بوین چه ند کللی که که نزیک بون له ژماره کی ته و کللی و له گه به به نه که کی به چوکمان به ناردن به ناو زیندان له لگای که سه نه زیکه که نامه و که له ناو خواردندا حه شارمان دابون ته وکات کاک شه شه علی به به نه که که توانیه بی که که له کللی که کان وای له بکات که ده رگا که بکا ته و ، له لگای که که خسته نه که نه و په یامه کی ده نگیمان نارد به یان به زیندان که وک جفه هه ره کات گو به بیستی ده نگه ته و هاو هه یه بون له کاته که که په شه ره که گه که نه یه که ته ده نگه ده ده نه ته و هاو هه یه په یامه که به ده نگه کی به ره به ته و ته وانیش له ناو زیندانه که و گو به بیستی جفه که بن و ته و هاو هه یه په شه ره که که نه سه رقا بکات و ته مانیش ده رگای زیندانه که بکه نه و هه هه بن ،

دیاربو براد رانی یه کتتی پشتر بمیان زانیبو له کاتی کردنه وای
 دهرگای زیندان کدا به هیچ دنگه تیشکی لایتکی دستان ئاسته
 کردبون که گوايه ئاگامان له تانه ئه وانیش دهرگای زیندان که یان
 داخستبو و به به یانی به ئه وای براد رانی یه کتتی له ویان بدنه
 له سه مانیه و دهرگایه کی په مایان بردبو ئه و دهرگایه یان دهره نا
 ودهرگا په ماکه یان خستبو شوینی دهرگای زیندان که ، له جاری
 دوه مه مدا که هه هات و گیرایه و به یار وابوو له هه ردو پلانه کدا که
 مه لا به اختیار بگاته ناوچه ی قول ریه یسی نزیک له سه مانی ئه ته مبه له کی
 جهری پیکاب ئاماده کرابو که وناکی شخ جاب و کاک که مال
 قهر داغی له گه بیکابه کدا به به و مه لا به اختیار له گه خه یان
 هه بگرن و پشتر له گه که مبه ی زحمته که شانی کوردستانی ئه ران
 هه ماهه نگی کرابو که مه لا به اختیار دهر باز بکرت و بیگه یه ننه سه ر
 سنور به ئه وای بتوانن بگه نه باره گاکانی ئه های شه شه له زه و به به مام
 له وکاته دا پلانه که سه ری نه گرت و گیرایه و ، گهر مه لا به اختیار
 نه گیرایه نه و به به یار بوو په شه ئه وای بگاته زه و نام یه که
 ئه استه ی کاک نه وشیراون و مام جه لال بکات و ته دا بنوسته که من
 ئه سته له ژهر ده سه ماته هه نه کانی ئه و دا نیم و ئاماده ی گفتو گم و
 دژی شه ی برا کوژیم به تایبته له گه ئه وای هاوسه نگر مه دا .

به هه زه گه مایه کاته که ئه م قسانه ده کات کته بکه به سه رچاوه ده گرت که
 برام جلال نویویه ته که غه دره کی مه ژویی ته دایه به وای که شه هید
 باب ته یه به به بابی علی ناوده بات و ده ته جاش بوو شه هید
 باب ته یه نه په یوه نده به ئه های شه شه و هه بو و نه جاشیش بوو
 و نه ئاگاداری ئه و هه هاته نه مه لا به اختیار ببوو باب ته یه به
 په شمهرگی سه ره تاه شه شه نوو بوو و سه رتیه بوو به حوکه یه وای
 هاو یه نزیکه زه رینه ی هاو یه یانی ئه های شه شه بوو له لایه
 یه کته و پاش ئیهانه کردنه کی زه ته ئاسته چه کردن ته سلیم
 بوو و دوا جار له دوا ی ۳۱ ی ئابی ۱۹۹۶ له گه رد لولی ته ده دا له
 شه قه و شه هید بوو ، دوا جار چه به هه زه گه مایه و چه برام جه لال که
 مه ژو ده شه و نه نه ده به ته و به بزانه که حه قیه ته مه ژویه کان زه له
 وانینه شه و او کان گه ور ته مه ژوی زیندوو به و لاشه مردوانه کی که
 له ده ره وای یاریه زیندوو کانن ناشه و نه رته و قسه کردن له سه ر مه ژو
 په ویستی به به گه ی که نکرته هه یه به هه زه گه مایه به ی نیه ده سته به
 په ریه کانی شه شه به رته .

پا ییزه شهوځك ... خهزان محهمه د

سلا ما نی
له شهوځكدا ...
له گه ځ قژه زه رده كهی پاییزدا
هـن .. هـن .. بارانی رځ ندك
له هه وری چاوه كا نمه وه
ده هاتنه خوار ځ ...!
بروسكه یه كم كړده قرد ځله و
دام له پرچی شهو
نه ند ځشه ناسكه كا نم
به تا ځه تیر ځژی شیعړ ځكا
هه ځواسی ...!
شمه كه ته ځه كا نی مه را قم
له سهر ته نافی ئازار ځك
وشكه وه كړد
ئهی پاییز ...
وهك چن دره خته كا نت
له جلو به رگی گه ځكا كان
رووت كړده وه
وه ره و دوا گه ځای دره ختی
مهرگ ل ځنیش تووی
سیمای زه رد م
هه ځوهر ځنه ...!